

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Vyriausybės posėdžių skyrius
2024 07 22*

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA UAB „KESKO SENUKAI LITHUANIA“ PRIEŠ LIETUVĄ

(Peticija Nr. 19162/19)

SPRENDIMAS

8 straipsnis – Namai – Susirašinėjimas – Neatlikta *ex post facto* teisminė peržiūra dėl Konkurencijos tarybos pareigūnų atlikto patikrinimo pareiškėjos bendrovės patalpose, per kurį paimtas didelis kiekis dokumentų – 8 straipsnis neturi būti aiškinamas kaip reikalaujantis atlikti *ex post facto* teisminę peržiūrą visais tokiais atvejais, bet galimybė ją atlikti yra vienas iš elementų, į kuriuos galima atsižvelgti vertinant, ar šio straipsnio laikomasi – Nėra tinkamų ir veiksmingų procedūrinių apsaugos nuo piktnaudžiavimo ir savivalės priemonių – Neproporcingas ir demokratinėje visuomenėje nebūtinas apribojimas

STRASBŪRAS

2023 m. balandžio 4 d.

GALUTINIS

2023 m. liepos 4 d.

Šis sprendimas tapo galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje UAB „Kesko Senukai Lithuania“ prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Arnfinn Bårdsen,
teisėjų Jovan Ilievski,
Egidijaus Kūrio,
Saadet Yüksel,
Lorraine Schembri Orland,
Diana Sârcu,
Davor Derenčinović

ir *skyriaus kanclerio pavaduotojos* Dorothee von Arnim,

atsižvelgdamas į:

peticiją (Nr. 19162/19) prieš Lietuvos Respubliką, kurią 2019 m. balandžio 3 d. Teismui pateikė Lietuvoje įsteigta bendrovė UAB „Kesko Senukai Lithuania“ (toliau – pareiškėja bendrovė) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį; sprendimą pranešti apie peticiją Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė);
šalių pastabas,
po svarstymo uždareme posėdyje 2023 m. kovo 14 d.
skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

IVADAS

1. Pareiškėja bendrovė skundėsi, kad Konkurencijos taryba atliko neteisėtą ir neproporcingą bendrovės registruotos buveinės patikrinimą, kuris vėliau nebuvo peržiūrėtas teisme. Ji rėmėsi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi, 8 ir 13 straipsniais.

FAKTAI

2. Pareiškėja bendrovė yra pagal Lietuvos teisę įsteigta ribotos atsakomybės bendrovė, kurios registruota buveinė yra Kaune. Jai atstovavo Vilniuje praktikuojantis advokatas M. Juonys.

3. Vyriausybei atstovavo jos atstovė K. Bubnytė-Širmenė.

I. KONKURENCIJOS TARYBOS TYRIMAS

4. 2018 m. balandžio 17 d. Konkurencijos taryba, valstybinė institucija, kuriai pavesta prižiūrėti, kaip laikomasi konkurencijos teisės, pradėjo tyrimą dėl penkių bendrovių, užsiimančių statybinių medžiagų ir namų apyvokos prekių gamyba ir mažmenine prekyba (žr. šio sprendimo 55 ir 56 punktus). Konkurencijos taryba įtarė, kad keli stambūs gamintojai ir mažmenininkai, įskaitant pareiškėją bendrovę, susitarė nustatyti tam tikrų jų parduotuvėse

parduodamų prekių kainas ir taip pažeidė Konkurencijos įstatymą (žr. šio sprendimo 54 punktą) bei atitinkamus ES teisės aktus.

5. Konkurencijos taryba kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą, prašydama leidimo įeiti ir patikrinti penkių bendrovių, dėl kurių pradėtas tyrimas, registruotas buveines (žr. šio sprendimo 59 ir 60 punktus). 2018 m. gegužės 30 d. teismas tokį leidimą išdavė dėl keturių iš šių bendrovių, įskaitant pareiškėją bendrovę.

6. 2018 m. birželio 5 d. Konkurencijos taryba priėmė nutarimą, kuriame nurodė, kad atlikdama patikrinimus ir imdamasi kitų tyrimo priemonių šio tyrimo metu, ji pasitelks Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato pareigūnus (žr. šio sprendimo 59 ir 61 punktus).

II. PAREIŠKĖJOS BENDROVĖS REGISTRUOTOS BUVEINĖS PATIKRINIMAS

7. 2018 m. birželio 6 d. Konkurencijos taryba atliko patikrinimą pareiškėjos bendrovės registruotoje buveinėje Kaune. Remiantis oficialiu rašytiniu patikrinimo protokolu, patikrinimas prasidėjo 10.45 val., jį atliko aštuoni Konkurencijos tarybos pareigūnai. Nuo pat patikrinimo pradžios dalyvavo pareiškėjos bendrovės teisininkas. Atitinkamai nuo 11.24 val. ir nuo 11.47 val. patikrinime dalyvavo du jos direktoriai, nuo 12.48 val. iki 13.36 val. – teisininkas, besispecializuojantis baudžiamosios teisės srityje, nuo 13.35 val. – trys teisininkai, besispecializuojantys konkurencijos teisės srityje.

8. Patikrinimo protokole nurodyta, kad Konkurencijos taryba pareiškėjos bendrovės atstovams pateikė savo 2018 m. balandžio 17 d. ir 2018 m. birželio 5 d. nutarimų kopijas ir Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. gegužės 30 d. nutarties kopiją (žr. šio sprendimo 4–6 punktus). Be to, kaip matyti iš protokolo, Konkurencijos taryba išaiškino pareiškėjos bendrovės atstovams, kaip bus atliekamas patikrinimas, kokias teises ir pareigas turi Konkurencijos tarybos pareigūnai, kokias teises ir pareigas turi pareiškėja bendrovė ir jos atstovai patikrinimo metu. Minėtas bendrovės teisininkas, du direktoriai ir baudžiamosios teisės specialistas (žr. šio sprendimo 7 punktą) pasirašė protokolą, patvirtindami, kad gavo minėtus dokumentus ir suprato pateiktą paaiškinimą.

9. Konkurencijos taryba išnagrinėjo dokumentus, saugomus penkių pareiškėjos bendrovės darbuotojų darbo vietose, ir apklausė tris iš jų. Protokole buvo pateiktas iš darbo vietų paimtų dokumentų sąrašas – daugiau kaip 60 dokumentų, kurių apimtis siekė beveik 400 puslapių. Konkurencijos taryba taip pat patikrino šių penkių darbuotojų kompiuterius ir vieno iš jų mobilųjį telefoną, nukopijavo daugiau kaip 250 gigabaitų duomenų.

10. Viena iš pareiškėjos bendrovės teisininkių protokole pažymėjo, kad Konkurencijos taryba paėmė dokumentus ir nukopijavo informaciją be jokios atrankos, todėl paėmė tam tikrus dokumentus, kurie nebuvo susiję su tyrimo

objektu. Teisininkė pateikė keletą tokių dokumentų, nurodytų paimtų dokumentų sąrašę, pavyzdžių (žr. šio sprendimo 9 punktą). Be to, ji teigė, kad tarp paimtų ir nukopijuotų dokumentų buvo asmeninio pobūdžio informacijos, susirašinėjimo su advokatais bei komercinių paslapčių; tačiau dėl didelio paimos informacijos kiekio buvo neįmanoma išvardyti kiekvieno tokio dokumento. Teisininkė taip pat nurodė, kad Konkurencijos tarybos nutarime dėl tyrimo pradėjimo (žr. šio sprendimo 4 punktą) nebuvo nurodytas tyrimo laikotarpis, šio laikotarpio nenurodė ir patikrinimą atlikę pareigūnai. Todėl jie ištyrė informaciją, apimančią neapibrėžtą laikotarpį, įskaitant kai kuriuos 2012 m. ir 2013 m. dokumentus. Be to, minėtų penkių pareiškėjos bendrovės darbuotojų darbo vietose, kurias patikrino Konkurencijos taryba, buvo saugomi dokumentai ir duomenys, susiję su buvusiais pareiškėjos bendrovės darbuotojais; jie taip pat buvo paimiti ir ištirti. Galiausiai teisininkė teigė, kad patikrinime dalyvavę asmenys nebuvo informuoti apie savo teises ir pareigas ir kad maždaug valandą nuo patikrinimo pradžios jiems nebuvo leista paskambinti advokatui.

III. SKUNDAI IR PRAŠYMAI, KURIUOS PAREIŠKĖJA BENDROVĖ PATEIKĖ KONKURENCIJOS TARYBAI

A. Skundas dėl patikrinimo atlikimo

1. Pareiškėjos bendrovės skundas

11. 2018 m. birželio 18 d. pareiškėja bendrovė pateikė skundą Konkurencijos tarybai pagal Konkurencijos įstatymo 32 straipsnio 1 dalį dėl jos pareigūnų veiksmų atliekant patikrinimą (žr. šio sprendimo 67 punktą). Pareiškėja bendrovė teigė, kad Konkurencijos tarybos pareigūnai į jos biurą atvyko lydimi policijos pareigūnų ir ne iš karto paaiškino jos darbuotojams patikrinimo pobūdį ir tikslą. Dėl to pareiškėjos bendrovės darbuotojai susidarė įspūdį, kad patikrinimą atliks teisėsaugos institucijos, todėl išsikvietė baudžiamosios teisės srityje besispecializuojantį advokatą (žr. šio sprendimo 7 punktą). Tik vėliau jiems buvo paaiškintas patikrinimo pobūdis, todėl buvo pavėluota iškviesti konkurencijos teisės srityje besispecializuojančius advokatus (žr. šio sprendimo 7 punktą). Be to, Konkurencijos tarybos veiksmai sukėlė nereikalingą stresą pareiškėjos bendrovės darbuotojams. Pareiškėja bendrovė taip pat nurodė, kad policijos pareigūnų dalyvavimas nebuvo užfiksuotas rašytiniame patikrinimo protokole, todėl neaišku, kokius veiksmus jie atliko ir kada išvyko.

12. Be to, pareiškėja bendrovė teigė, kad Konkurencijos tarybos pareigūnai jos tinkamai nesupažindino su jos teisėmis ir pareigomis. Patikrinimo pradžioje šie pareigūnai tik labai bendrais bruožais pranešė pareiškėjos bendrovės teisininkui, kad bus atliekamas patikrinimas ir kad pareiškėja bendrovė privalo visapusiškai bendradarbiauti, tačiau nepaaiškino, kokių konkrečių veiksmų bus imtasi ir kokias konkrečias teises ir pareigas

turi pati pareiškėja bendrovė. Be to, minėti Konkurencijos tarybos nutarimas ir Vilniaus apygardos administracinio teismo nutartis, pateikti pareiškėjos bendrovės darbuotojams, buvo labai glausti ir juose nebuvo pakankamai informacijos, kad pareiškėja bendrovė galėtų suprasti, kokių tyrimo priemonių buvo imtasi arba kokios yra jos teisės ir pareigos (žr. šio sprendimo šio sprendimo 4 ir 5 punktus). Pareiškėja bendrovė teigė, kad teisių ir pareigų sąrašas darbuotojams turėjo būti pateiktas raštu.

13. Be to, pareiškėja bendrovė teigė, kad Konkurencijos taryba apribojo jos darbuotojų teises tokiais būdais, kurie neleistini pagal įstatymą. Visų pirma, maždaug valandą nuo patikrinimo pradžios, darbuotojams nebuvo leista paskambinti telefonu, net ir advokatams, todėl jie negalėjo greitai susisiekti su konkurencijos teisės srityje besispecializuojančiais advokatais; taip buvo apribotos pareiškėjos bendrovės teisės į gynybą. Be to, net davę leidimą skambinti telefonu, Konkurencijos tarybos pareigūnai pareikalavo, kad pareiškėjos bendrovės darbuotojai kalbėtų įjungę garsiakalbį, taip pažeisdami darbuotojų teisę konfidencialiai bendrauti su teisininkais. Pareiškėja taip pat teigė, kad patikrinimas baigėsi 22.18 val., todėl jos darbuotojai buvo priversti likti darbo vietoje kelias valandas po darbo dienos pabaigos būdami pavargę. Pareiškėja bendrovė teigė, kad tokiais veiksmais Konkurencijos taryba siekė daryti psichologinį spaudimą jos darbuotojams.

14. Galiausiai pareiškėja bendrovė teigė, kad pareigūnai be jokios atrankos paėmė ir nukopijavo daug informacijos, net nesistengdami įvertinti, ar tam tikri dokumentai yra susiję su nagrinėjamu tyrimu. Visų pirma jie nukopijavo visą elektroninio pašto dėžučių turinį iš penkių darbuotojų kompiuterių (žr. šio sprendimo 9 punktą). Pareiškėja bendrovė teigė, kad Konkurencijos taryba turėjo teisę paaimti ir kopijuoti tik tokią informaciją, kuri buvo susijusi su pareiškėjos bendrovės sandoriais su kitomis šiame tyrime tikrinamomis bendrovėmis (žr. šio sprendimo 4 punktą), ir kad pareigūnai turėjo nustatyti šią informaciją tiksliai apibrėždami tikslinį laikotarpį ir naudodami atitinkamus raktinius žodžius. Tačiau vien paaimtos informacijos kiekis rodo, kad tokia atranka nebuvo atlikta. Pareiškėja bendrovė nurodė, kad Konkurencijos taryba nukopijavo daugiau kaip 725 400 elektroninių laiškų; iš jų maždaug 31 300, regis, buvo susiję su tikrinamomis bendrovėmis, o likusieji 694 100 – nesusiję. Be to, iš maždaug 117 500 dokumentų, nukopijuotų iš minėtų penkių kompiuterių ir vieno mobiliojo telefono, maždaug 4 700 dokumentų, regis, buvo susiję su minėtomis bendrovėmis, o likusieji 112 800 – nesusiję.

15. Todėl, remdamasi Konkurencijos įstatymo 32 straipsniu (žr. šio sprendimo 67 punktą), pareiškėja bendrovė prašė Konkurencijos tarybos pripažinti: 1) kad jos pareigūnai, kopijuodami informaciją iš pareiškėjos bendrovės darbuotojų kompiuterių visa apimtimi, elgėsi neteisėtai ir kad bet kokie tokiu būdu surinkti įrodymai turi būti laikomi neteisėtais; 2) kad jos pareigūnai tinkamai nesupažindino pareiškėjos bendrovės darbuotojų su patikrinimo eiga, jų teisėmis ir pareigomis bei apribojo jų teisę

susisiekti su advokatais, elgėsi neteisėtai, o visi tyrimo veiksmai, atlikti prieš atvykstant advokatams, laikytini neteisėtais; 3) jos pareigūnai, uždraudę pareiškėjos bendrovės darbuotojams skambinti telefonu, taip pat ir advokatams, ir tęsdami patikrinimą po pareiškėjos bendrovės darbo valandų, elgėsi neteisėtai.

2. Konkurencijos tarybos nutarimas

16. 2018 m. birželio 27 d. Konkurencijos taryba pareiškėjos bendrovės skundo netenkino.

17. Ji nurodė, kad nutarime dėl tyrimo pradėjimo buvo aiškiai nurodytas jo objektas (žr. šio sprendimo 4 punktą) ir kad pareiškėja bendrovė turėjo suprasti, kokie tariami pažeidimai buvo tiriami. Pagal atitinkamą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) praktiką, Konkurencijos taryba neprivalėjo nurodyti tikslaus laikotarpio, per kurį buvo padaryti įtariami pažeidimai.

18. Ji taip pat nurodė, kad Konkurencijos įstatymas suteikia teisę ištirti, kopijuoti ir paaimti visus tyrimui reikšmingus dokumentus, galinčius turėti įrodomosios vertės (žr. šio sprendimo 59 punktą). Patikrinimo tikslas – surinkti viešai neatskleidžiamą informaciją, kuri dažnai gali būti vienintelis konkurencijos teisės pažeidimų įrodymas. Antikonkurenciniai veiksmai ar susitarimai kartais gali būti nustatomi remiantis tam tikrais sutapimais ar nuorodomis, kurie įvertinti kartu, ir nesant kitokio logiško paaiškinimo gali būti konkurencijos taisyklių pažeidimo įrodymas; teisė gauti dokumentus reiškia galimybę ieškoti įvairios informacijos, kuri dar nėra žinoma arba nėra visiškai identifikuota. Todėl, nors Konkurencijos tarybos teisė gauti informaciją per patikrinimą nėra neribota, jos tyrimai turi būti veiksmingi ir tokių tyrimų apimtis gali būti plati.

19. Konkurencijos taryba nesutiko su bendrovės teiginiu, kad paaimdami ir kopijuodami dokumentus jos pareigūnai nesivadovavo jokiais atrankos kriterijais. Ji nurodė, kad patikrino tik tų darbuotojų, kurie dirbo su tyrimu susijusiose srityse, darbo vietas ir nekopijavo jokių dokumentų, kurie buvo akivaizdžiai nesusiję su tyrimo objektu. Konkurencijos taryba taip pat atmetė pareiškėjos bendrovės argumentą, kad jos pareigūnai turėjo ieškoti informacijos naudodami tam tikrus raktinius žodžius. Ji teigė, kad tai tik vienas iš galimų informacijos paieškos būdų, tačiau to nepakanka, nes draudžiamo susitarimo egzistavimas gali būti nustatytas iš įvairių dokumentų, o ne tik iš tų, kuriuose tiesiogiai paminėti atitinkamų bendrovių pavadinimai. Be to, draudžiami susitarimai paprastai yra slapti, todėl apie tokius susitarimus gali būti kalbama naudojant kodinius pavadinimus – Konkurencijos taryba nurodė pavyzdžių iš ankstesnių bylų, kuriose ji nustatė tokius veiksmus. Ji taip pat pabrėžė, kad tyrimas dar tik pradiniam etape, todėl dar negalima tiksliai nurodyti, ar kiekvienas iš paaimtų dokumentų gali būti panaudotas nustatant kurį nors iš pažeidimų ir kaip tai gali būti padaryta.

20. Konkurencijos taryba atmetė pareiškėjos bendrovės teiginį, kad jos darbuotojai buvo suklaidinti dėl patikrinimo pobūdžio ir tikslo. Ji pažymėjo, kad pagal įstatymą, per tokius patikrinimus galima pasitelkti policijos pareigūnus (žr. šio sprendimo 61 punktą). Nagrinėjamu atveju policijos pareigūnai neatliko jokių tyrimo veiksmų ir iš patalpų išvyko vos tik prasidėjus patikrinimui. Todėl patikrinimo protokole nereikėjo nurodyti apie jų dalyvavimą.

21. Konkurencijos taryba taip pat teigė, kad, kaip nurodyta protokole, pareiškėjos bendrovės atstovai buvo informuoti apie jų teises ir pareigas bei apie atitinkamus sprendimus, kurie leido atlikti patikrinimą (žr. šio sprendimo 8 punktą). Ši informacija jiems buvo pateikta žodžiu. Be to, nuo pat patikrinimo pradžios dalyvavo pareiškėjos bendrovės teisininkas, ir pareiškėja bendrovė kreipėsi į išorinius teisininkus, kurie specializuojasi baudžiamosios teisės ir konkurencijos teisės srityse; jie į pareiškėjos bendrovės patalpas atvyko netrukus po bendrovės teisininko (žr. šio sprendimo 7 punktą). Pagal Darbo reglamentą, Konkurencijos taryba neprivalėjo laukti, kol atvyks išoriniai teisininkai, kad galėtų pradėti patikrinimą (žr. šio sprendimo 70 punktą).

22. Galiausiai Konkurencijos taryba nurodė, kad apribojo pareiškėjos bendrovės darbuotojų teisę skambinti telefonu tik patikrinimo pradžioje ir tai darė siekdama užtikrinti patikrinimo slaptumą. Vėliau, kai darbuotojams buvo leista susisiekti su advokatais telefonu, Konkurencijos tarybos pareigūnai klausėsi tik pokalbių pradžios, kad įsitikintų, jog darbuotojai iš tiesų kalbasi su advokatais. Konkurencijos tarybos teigimu, tai atitiko ESTT jurisprudencijoje išdėstytus reikalavimus.

23. Konkurencijos tarybos nutarime buvo nurodyta, kad per 20 dienų jis gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

B. Prašymas pašalinti informaciją iš tyrimo medžiagos

24. 2018 m. birželio 20 d. pareiškėja bendrovė pateikė prašymą Konkurencijos tarybai, prašydama grąžinti jai bet kokią su tyrimo objektu nesusijusią informaciją, pašalinti ją iš Konkurencijos tarybos laikmenų ar kitaip sunaikinti.

25. 2018 m. liepos 3 d. Konkurencijos taryba informavo pareiškėją bendrovę, kad patikrinimo metu gautą informaciją jos pareigūnai įvertino kaip reikalingą tyrimui. Informacija iš tyrimo medžiagos gali būti pašalinta tik gavus pagrįstą prašymą, kuriame būtų nurodyta konkreti šalintina informacija ir jos pašalinimo pagrindai. Konkurencijos taryba paprašė prašymą pateikusios bendrovės per septynias dienas patikslinti savo prašymą, t. y. nurodyti, kokia paimta informacija yra akivaizdžiai nereikalinga tyrimui ir pagal kokius konkrečius raktažodžius ar kitus kriterijus galima atrinkti šią informaciją.

26. 2018 m. liepos 10 d. pareiškėja bendrovė atsakė Konkurencijos tarybai, kad dėl labai didelio paimitos informacijos kiekio ji negali patikslinti prašymo per protingą laiką (žr. šio sprendimo 9 punktą). Kiekvieno dokumento ir kiekvieno elektroninio laiško peržiūra ir tikslios priežasties, dėl kurios kuris nors iš jų turėtų būti pašalintas iš tyrimo medžiagos, nurodymas pareikalautų pernelyg daug laiko ir būtų beprasmiškas, ypač atsižvelgiant į tai, kad pareiškėja bendrovė nebuvo informuota apie laikotarpį, kurį apims Konkurencijos tarybos tyrimas, ar apie kitus kriterijus, pagal kuriuos būtų galima nustatyti bet kurios informacijos svarbą tyrimui. Todėl Konkurencijos taryba turėjo geresnes galimybes nei prašymą pateikusi bendrovė nustatyti, kokios informacijos jai reikia tyrimui atlikti. Pareiškėja bendrovė paprašė sudaryti galimybę susitikti su Konkurencijos tarybos pareigūnu ir aptarti galimus situacijos sprendimus.

27. 2018 m. liepos 20 d. įvyko pareiškėjos bendrovės ir Konkurencijos tarybos atstovų susitikimas, tačiau jiems nepavyko susitarti dėl tariamai nereikšmingos informacijos pašalinimo iš tyrimo medžiagos.

IV. TEISMO PROCESAS

A. Procesas Vilniaus apygardos administraciniame teisme

1. Pareiškėjos bendrovės skundas

28. 2018 m. liepos 18 d. pareiškėja bendrovė Vilniaus apygardos administraciniam teismui pateikė skundą dėl 2018 m. birželio 27 d. Konkurencijos tarybos nutarimo (žr. šio sprendimo 16 punktą). Ji pateikė teismui iš esmės tuos pačius argumentus kaip ir Konkurencijos tarybai (žr. šio sprendimo 11–15 punktus).

29. Be to, pareiškėja bendrovė teigė, kad tyrimo veiksmų atlikimas bendrovės registruotoje buveinėje pažeidė šios bendrovės teisę į privatų gyvenimą, būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą. Todėl taikant tokias priemones turėjo būti aiškiai ir tiksliai įvardytas tyrimo objektas, galėjo būti paimta tik su juo susijusi informacija. Nustatyti, kokia informacija yra svarbi tokiam tyrimui, buvo Konkurencijos tarybos pareiga. Tačiau pareiškėja bendrovė teigė, kad Konkurencijos taryba tinkamai nepasiruošė patikrinimui pareiškėjos bendrovės buveinėje, nenustatė reikšmingos informacijos atrankos kriterijų, o nukopijavo visą pareiškėjos bendrovės darbuotojų kompiuteriuose esančių pašto dėžučių turinį, taip pažeisdama ESTT jurisprudencijoje įtvirtintus principus.

30. Toliau pareiškėja bendrovė teigė, kad nors Konkurencijos taryba patikrino tik penkių jos darbuotojų darbo vietas ir kompiuterius, tai, kad ji nukopijavo visą jų elektroninio pašto dėžučių turinį, rodo, jog ji neatliko jokio vertinimo, kurie elektroniniai laiškai buvo susiję su tyrimo objektu. Kiekvienas iš šių penkių darbuotojų dirbo ir su keliomis kitomis

bendrovėmis, kurios nebuvo susijusios su tyrimu, todėl akivaizdu, kad dalis Konkurencijos tarybos nukopijuotos informacijos nebuvo reikšminga.

31. Pareiškėja bendrovė taip pat teigė, kad Konkurencijos taryba, kopijuodama kitą informaciją iš jos darbuotojų kompiuterių, naudojo tam tikrus raktinius žodžius, tačiau jie buvo itin bendro pobūdžio, nekonkretūs ir pernelyg daug apimantys. Nors Konkurencijos taryba nepranešė pareiškėjai bendrovei apie jos naudojamus raktinius žodžius, jos darbuotojai pastebėjo, kad buvo panaudoti tokie raktiniai žodžiai kaip „konkurentas“ ir „kaina“, todėl pareigūnai galėjo gauti informaciją apie visus pareiškėjos bendrovės konkurentus ir visus sprendimus dėl kainų, įskaitant ir tuos, kurie nebuvo susiję su tyrimu.

32. Galiausiai pareiškėja bendrovė teigė, kad Konkurencijos taryba raštu nesupažindino darbuotojų su jų teisėmis ir pareigomis. Dėl to pareiškėjos bendrovės darbuotojai, patirdami stresą dėl policijos ir pareigūnų apsilankymo ir patys nebūdami konkurencijos teisės specialistai, negalėjo aiškiai suprasti, ką Konkurencijos tarybos pareigūnai turi ir ko neturi teisės daryti. Visų pirma, neturėdami pakankamai žinių apie savo teises ir negalėdami nedelsiant pasikonsultuoti su advokatu, besispecializuojančiu konkurencijos teisės srityje, pareiškėjos bendrovės darbuotojai negalėjo ginčyti pareigūnų veiksmų, kuriais buvo apribotas jų bendravimas telefonu, ir jie buvo priversti likti darbo vietoje po darbo valandų. Pareiškėja bendrovė teigė, kad įstatymas nesuteikė Konkurencijos tarybai teisės tokiu būdu apriboti jos darbuotojų teisių.

33. Todėl ji paprašė teismo pripažinti, kad: 1) Konkurencijos taryba elgėsi neteisėtai, nes kopijavo informaciją, rastą pareiškėjos bendrovės darbuotojų darbo vietose, kompiuteriuose ir elektroninio pašto dėžutėse, prieš tai neatlikus sąsajumo vertinimo su tyrimo objektu; bet kokie tokiu būdu surinkti įrodymai turi būti laikomi neteisėtai surinktais; 2) Konkurencijos tarybos pareigūnai elgėsi neteisėtai, nes tinkamai neinformavo pareiškėjos bendrovės apie patikrinimo pobūdį ir tikslą, darė psichologinį spaudimą pareiškėjai bendrovei, tinkamai neišaiškino pareiškėjai bendrovei jos teisių ir pareigų, apribojo jos darbuotojų teisę skambinti telefonu ir konsultuotis su teisininkais, taip pat vertė darbuotojus būti darbo vietoje ne darbo metu.

2. Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimas

34. 2018 m. liepos 30 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas atsisakė priimti pareiškėjos bendrovės skundą.

35. Jis nurodė, kad teisę kreiptis į teismą garantuoja Konstitucija ir nusistovėjusi Konstitucinio Teismo praktika (žr. šio sprendimo 49 ir 72 punktus). Tačiau Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta, kad teisė kreiptis į teismą gali būti įgyvendinta tik įstatymų nustatyta tvarka, ir kad vienas iš pagrindų, kuriuo remdamasis teismas gali atsisakyti nagrinėti skundą, yra tas, kad skundas nenagrinėtinas teisme (žr. šio sprendimo 51 ir 52 punktus). Remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika,

administraciniai teismai nagrinėja bylas dėl viešojo administravimo subjektų sprendimų, veiksmų ar neveikimo, darančių įtaką asmenų teisėms ar įstatymų saugomiems interesams. Tačiau sprendimas, kuris akivaizdžiai jokių teisinių pasekmių nesukelia, negali būti ginčo administraciniame teisme objektu. Nagrinėdamas skundą dėl teisinių pasekmių nesukeliančio sprendimo, teismas asmens teisių apginti negalėtų, nes net ir patenkinus skundą, asmens teisių ir pareigų apimtis nepasikeistų, o pats procesas būtų iš esmės beprasmis (žr. šio sprendimo 73 punktą). Todėl teismo atsisakymas nagrinėti skundą dėl teisinių pasekmių nesukeliančio sprendimo nepažeistų veiksmingos teisminės gynybos ir *ubi ius, ibi remedium* principų.

36. Dėl bylos aplinkybių Vilniaus apygardos administracinis teismas nurodė, kad Konkurencijos tarybos 2018 m. birželio 27 d. nutarimas buvo susijęs su tam tikrais procedūriniais pareiškėjos bendrovės registruotoje buveinėje atlikto patikrinimo aspektais, būtent su Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmų teisėtumu. Todėl nutarimas yra tarpinio pobūdžio procedūrinis dokumentas, kuris vertintinas kaip negalintis sukelti materialinio pobūdžio pasekmių pareiškėjai bendrovei, todėl nenagrinėtinas teismuose (teismas rėmėsi 2015 m. rugsėjo 9 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartimi, kurios santrauka pateikiama 79 punkte). Teisinės pasekmės pareiškėjai bendrovei kiltų tik tada, kai Konkurencijos taryba užbaigtų tyrimą ir priimtų galutinį nutarimą. Teismas manė, kad pareiškėjos bendrovės inicijuojamas ginčas yra susijęs su vientisos procedūros, kurios metu bus priimtas galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas, teisėtumu. Pareiškėja bendrovė turėtų teisę teisme apskusti galutinį nutarimą; šiame skunde ji taip pat galėtų ginčyti Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmus atliekant patikrinimą. Taigi atsisakymas nagrinėti šį pareiškėjos bendrovės skundą neužkirto kelio jai galiausiai ginti savo teises ir interesus teisme.

B. Procesas Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme

1. Pareiškėjos bendrovės atskirasis skundas

37. 2018 m. rugpjūčio 6 d. pareiškėja bendrovė pateikė atskirąjį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo nutarties. Ji teigė, kad Konkurencijos įstatymo 32 straipsnio 2 dalis suteikia bendrovei teisę Konkurencijos tarybai skusti jos pareigūnų veiksmus (žr. šio sprendimo 67 punktą), o pagal 32 straipsnio 3 dalį, Konkurencijos tarybos nutarimus dėl minėtų skundų galima apskusti teismams (žr. šio sprendimo 68 punktą). Pagal šias teises nuostatas, sąlygos skundai pateikti yra tik dvi: 1) atitinkamo ūkio subjekto manymas, kad jo teisės buvo pažeistos; 2) skundas turi būti pateiktas per 10 dienų nuo tos dienos, kai tas ūkio subjektas sužinojo apie ginčijamą nutarimą. Taigi pareiškėja bendrovė teigė, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas nepagrįstai apribojo Konkurencijos įstatymo 32 straipsnyje pareiškėjai garantuojamas teises. Be to, ji teigė, kad jei skundą

dėl Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmų ji pateiktų tik jai užbaigus tyrimą, ji praleistų šiame įstatyme nustatytą 10 dienų terminą (žr. šio sprendimo 67 punktą).

38. Be to, pareiškėja bendrovė ginčijo Vilniaus apygardos administracinio teismo išvadą, kad jos skundas „susijęs su vientisos procedūros <...> teisėtumu“ (žr. šio sprendimo 36 punktą). Ji teigė, kad ūkio subjekto registruotos buveinės patikrinimas yra Konkurencijos tarybos pareigūnų taikoma išimtinė priemonė, todėl jai taikoma speciali skundų nagrinėjimo tvarka. Skirtingai nuo tyrimo, kuris pradedamas Konkurencijos tarybos iniciatyva, patikrinimas gali būti atliktas tik gavus Vilniaus apygardos administracinio teismo leidimą (žr. šio sprendimo 60 punktą); pareiškėja bendrovė teigė, kad dėl šios priežasties įvertinti, ar atliekant patikrinimą buvo laikomasi teisės aktų ir teismo nutarties, turi teismai. Be to, patikrinimo metu turi būti surašytas protokolas, kuriame nurodomas patikrinimo pradžios ir pabaigos laikas ir konkretūs atlikti veiksmai; tai dar kartą parodo, kad tai yra atskira ir tiksliai apibrėžta procedūra.

39. Pareiškėja bendrovė taip pat teigė, kad Konkurencijos tarybos tyrimas nebūtinai baigiasi nutarimu, kurį pareiškėja bendrovė galėtų apskūsti – baigusi tyrimą, Konkurencijos taryba gali nuspręsti jį nutraukti arba neskirti jokių nuobaudų (žr. šio sprendimo 65 ir 66 punktus). Jei taip atsitiktų, pareiškėja bendrovė neturėtų jokios galimybės apskūsti per patikrinimą padarytų jos teisių pažeidimų.

40. Pareiškėja bendrovė nurodė, kad kitose teisės srityse, pavyzdžiui, baudžiamojoje teisėje, skundai gali būti teikiami dėl bet kokių tyrimo priemonių, kurių ėmėsi tyrimo pareigūnas ar prokuroras, net ir tada, kai atitinkamas ikiteisminis tyrimas tebevyksta. Ji teigė, kad jei pareigūnų veiksmų teisėtumą būtų galima įvertinti tik pačioje tyrimo pabaigoje, tai būtų ne tik nepriimtina žmogaus teisių požiūriu, bet ir keltų pavojų, kad galutinis sprendimas gali būti grindžiamas įrodymais, kurie galėjo būti surinkti neteisėtu būdu. Būtent todėl Konkurencijos įstatyme buvo nustatyta galimybė apskūsti Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmus. Maža to, pačioje 2018 m. birželio 27 d. nutarimo formuluotėje buvo nurodyta, kad jis gali būti skundžiamas (žr. šio sprendimo 23 punktą).

41. Pareiškėja bendrovė taip pat teigė, kad ginčijamas nutarimas turėjo teisinių pasekmių. Ji teigė, kad Konkurencijos tarybos pareigūnai viršijo savo įgaliojimus ir pažeidė pareiškėjos bendrovės konstitucines teises. Šie pažeidimai tebebuvo tęsiami ir galėjo neigiamai paveikti pareiškėjos bendrovės interesus, nes Konkurencijos taryba tebedisponavo neteisėtai gauta informacija ir toliau ją naudojo tyrime. Pareiškėja bendrovė pakartojo savo ankstesnius argumentus, t. y. kad Konkurencijos tarybos pareigūnai be atrankos kriterijų paėmė ir nukopijavo didelį kiekį informacijos ir apribojo pareiškėjos bendrovės darbuotojų teises (žr. šio sprendimo 11–14 ir 30–32 punktus). Taip jie viršijo Konkurencijos įstatymo 25 straipsnio 1 dalyje jiems suteiktus įgaliojimus (žr. šio sprendimo 59 punktą) ir pažeidė

Konstitucijos garantuojamą pareiškėjos bendrovės teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą, susirašinėjimo slaptumą ir teisę kreiptis į teismą (žr. šio sprendimo 49 punktą).

42. Galiausiai pareiškėja bendrovė teigė, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika patvirtina jos poziciją, kad jos skundas Konkurencijos tarybai gali būti nagrinėjamas teisme. Ji nurodė, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra konstatavęs, jog Konkurencijos įstatymo 32 straipsnyje įtvirtinta speciali apskundimo tvarka, pagal kurią skundai pirmiausia turi būti paduodami Konkurencijos tarybai ir tik po to teismams, ir kad ši nuostata suteikia teisę apskūsti Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmus ar sprendimus, kurie nėra galutiniai procedūros sprendimai, tačiau sukelia savarankiškas materialias teises pasekmes atitinkamiems tikrinamiems subjektams (žr. bylas, kuriomis pareiškėja bendrovė remiasi 76 ir 78 punktuose). Pareiškėja bendrovė taip pat teigė, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas neteisingai išaiškino Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką, nes nutartį, kuria ji rėmėsi, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priėmė esant kitoms faktinėms aplinkybėms, t. y. kai Konkurencijos taryba jau buvo užbaigusi tyrimą (žr. šio sprendimo 36 ir 79 punktus).

2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis

43. 2018 m. spalio 3 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas atmetė pareiškėjos bendrovės atskirąjį skundą. Jis nurodė, kad jo praktika dėl Konkurencijos įstatymo 32 straipsnio 1 ir 3 dalių aiškinimo ir taikymo (žr. šio sprendimo 67 ir 68 punktus) nėra pakitusi: kaip ir ankstesnėje, taip pat naujausioje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje, tik pabrėžta, kad minėtose normose įtvirtinta teisė apskūsti Konkurencijos tarybos darbuotojų veiksmus ir priimtus sprendimus bei tokios teisės įgyvendinimo tvarka (žr. šio sprendimo 76 ir 80 punktus). Tačiau 32 straipsnio 1 ir 3 dalys negali būti aiškinamos kaip suteikiančios teisę pateikti skundą dėl absoliučiai bet kokių Konkurencijos tarybos priimtų sprendimų, įskaitant tuos, kurie nesukelia jokių teisinių pasekmių, o turi būti aiškinamos pagal teisės aktų, reglamentuojančių asmens teisę kreiptis į teismą, nuostatas.

44. Šiuo klausimu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas rėmėsi savo praktika ir priminė, kad administraciniai teismai gali nagrinėti tik tokius skundus, kurie pateikiami dėl teisines pasekmes sukeliančių sprendimų, veiksmų ar neveikimo; jei būtų kitaip, teismo procesas neturėtų jokios įtakos skundą pateikusių asmens teisių ir pareigų apimčiai, todėl būtų beprasmiš (žr. šio sprendimo 73 punktą). Be to, net ir tais atvejais, kai negalima daryti išvados, kad sprendimas nesukelia teisinių pasekmių, toks sprendimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į kontekstą, kuriame jis buvo priimtas, ir turi būti nustatyta, ar skundo pareiškėjo interesai bus realiai apginti; taip pat

svarbu apsvarstyti, ar skundo pareiškėjui nebus visiškai užkirstas kelias ginti savo interesus teisme (žr. šio sprendimo 74 punktą).

45. Remdamasis šios bylos aplinkybėmis, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pažymėjo, kad pareiškėja bendrovė prašė teismų pripažinti, jog Konkurencijos tarybos pareigūnai, atlikdami patikrinimą ir rinkdami įrodymus, veikė neteisėtai (žr. šio sprendimo 33 punktą). Tačiau, jei teismai patenkintų šį skundą, pareiškėjos bendrovės teisių ir pareigų apimtis nepasikeistų. Teismas taip pat konstatavo, kad ginčijami pareigūnų veiksmai gali būti vertinami Konkurencijos tarybai užbaigus tyrimą ir priėmus galutinį sprendimą; be to, yra galimybė pateikti civilinį ieškinį valstybei dėl žalos atlyginimo, jei tenkinamos valstybės civilinės atsakomybės sąlygos (žr. šio sprendimo 50 punktą). Todėl Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas buvo įtikintas, kad atsisakymas nagrinėti pareiškėjos bendrovės skundą neatėmė iš jos teisės kreiptis į teismą.

C. Prašymas dėl proceso atnaujinimo

46. 2018 m. spalio 26 d. pareiškėja bendrovė pateikė prašymą dėl proceso atnaujinimo. Visų pirma ji teigė, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. spalio 3 d. nutartis prieštarauja šio teismo praktikai panašiose bylose, įskaitant kai kurias visai neseniai išnagrinėtas bylas, kuriose buvo pripažinta, kad skundai dėl Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmų, susijusių su įrodymų rinkimu, teisėtumo gali būti teikiami pagal Konkurencijos įstatymo 32 straipsnio 3 dalį, neatsižvelgiant į tai, ar atitinkamas tyrimas buvo užbaigtas galutiniu sprendimu (žr. šio sprendimo 80 ir 81 punktus).

47. 2018 m. gruodžio 18 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pareiškėjos bendrovės prašymą atmetė. Jis nurodė, kad pagal vidaus teisę nėra galimybės atnaujinti procesą, kuriame administraciniai teismai atsisakė skundą nagrinėti.

V. KITI REIKŠMINGI FAKTAI

48. 2020 m. kovo 24 d. Konkurencijos taryba tyrimą nutraukė (žr. šio sprendimo 66 punktą). Ji nurodė, kad atlikusi patikrinimus atitinkamų bendrovių registruotose buveinėse ir gavusi bei išnagrinėjusi atitinkamą informaciją, ji nenustatė jokio pagrindo konstatuoti, kad minėtos bendrovės būtų pažeidusios konkurencijos teisę. Šis nutarimas nebuvo apskųstas. Atrodo, kad iš pareiškėjos bendrovės patalpų paimta informacija galiausiai buvo sunaikinta (žr. šio sprendimo 107 punktą).

BYLAI REIKŠMINGAS TEISINIS PAGRINDAS IR PRAKTIKA

I. VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

A. Konstitucija

49. Atitinkamos Konstitucijos nuostatos:

22 straipsnis

„Žmogaus privatus gyvenimas neliečiamas.

Asmens susirašinėjimas, pokalbiai telefonu, telegrafo pranešimai ir kitoks susižinojimas neliečiami.

Informacija apie privatų asmens gyvenimą gali būti renkama tik motyvuotu teismo sprendimu ir tik pagal įstatymą.

Įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeimyninį gyvenimą, kėsimosi į jo garbę ir orumą.“

30 straipsnis

„Asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą.

Asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas.“

46 straipsnis

„Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva.

<...>

Įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. <...>“

B. Civilinis kodeksas

50. Civilinio kodekso 6.271 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto, nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. 6.271 straipsnio 3 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad šiame straipsnyje vartojamas terminas „aktas“ reiškia bet kokią valdžios institucijos ar jos darbuotojų veikimą ar neveikimą, kuris tiesiogiai daro įtakos asmenų teisėms, laisvėms ir interesams, kaip antai valstybės ar savivaldybės institucijų priimami teisės ar individualūs aktai, administraciniai aktai, fiziniai aktai ir t. t., išskyrus teismo nuosprendžius, sprendimus ir nutartis. 6.271 straipsnio 4 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad valstybės civilinė atsakomybė pagal šį straipsnį atsiranda, jeigu valdžios institucijos ar jų darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus privalėjo veikti.

C. Administracinių bylų teisenos įstatymas

51. Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas.

52. 33 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyta, kad administracinio teismo pirmininkas ar teisėjas motyvuota nutartimi atsisako priimti skundą (prašymą, pareiškimą), jeigu skundas (prašymas, pareiškimas) nenagrinėtinas teismų Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka.

D. Konkurencijos įstatymas

53. Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ūkio subjektams draudžiama atlikti veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, nesvarbu, kokio pobūdžio jų ūkinė veikla, išskyrus atvejus, kai šiame įstatyme ar kituose įstatymuose, skirtuose atskiroms ūkinės veiklos sritims, nustatomos išimtys.

54. 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad visi susitarimai, kuriais siekiama riboti konkurenciją arba kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, yra draudžiami ir negalioja nuo jų sudarymo momento, įskaitant susitarimus tiesiogiai ar netiesiogiai fiksuoti tam tikros prekės kainas arba kitas pirkimo ar pardavimo sąlygas.

1. Konkurencijos tarybos teisės ir funkcijos

55. 17 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad Konkurencijos taryba yra savarankiška valstybės įstaiga, atskaitinga Seimui. Ji vykdo valstybinę konkurencijos politiką ir prižiūri, kaip laikomasi Konkurencijos įstatymo.

56. Pagal 22 straipsnio 1 dalies 2 punktą, Konkurencijos taryba turi teisę tirti konkurenciją ribojančius susitarimus.

a) Komercinių paslapčių apsauga

57. Bylai reikšmingu laikotarpiu 21 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, kad Konkurencijos taryba ir jos administracijos darbuotojai privalo saugoti komercines paslaptis, sužinotas atliekant šio įstatymo laikymosi priežiūrą, ir be ūkio subjekto sutikimo gali naudoti jas tik tiems tikslams, dėl kurių jos buvo pateiktos.

58. Bylai reikšmingu laikotarpiu 21 straipsnio 3 dalyje, be kita ko, buvo nustatyta, kad jei ūkio subjektas sužino, kad Konkurencijos taryba turi dokumentų ar kitos informacijos, sudarančios jo komercinę paslaptį, jis turi teisę pateikti Konkurencijos tarybai prašymą dėl jo komercinių paslapčių apsaugos. Prašyme turi būti aiškiai nurodyta, kurią informaciją Konkurencijos taryba turėtų laikyti komercine paslaptimi. Konkurencijos taryba priima sprendimą dėl prašymo ir apie tai praneša ūkio subjektui. Pagal

21 straipsnio 4 dalį, jeigu ūkio subjektas nenurodo, kurią konkrečią informaciją Konkurencijos taryba turi laikyti ūkio subjekto komercinė paslaptimi, jis gali būti įpareigotas per Konkurencijos tarybos nustatytą ne trumpesnę negu vienos darbo dienos terminą šią informaciją nurodyti. Jeigu per nustatytą terminą ūkio subjektas nenurodo šios informacijos, laikoma, kad Konkurencijos tarybos apie ūkio subjektą turima informacija nėra komercinę paslaptį sudaranti informacija.

b) Tyrimo priemonės

59. Bylai reikšmingu laikotarpiu 25 straipsnio 1 dalies atitinkamose nuostatose buvo nurodyta:

„1. Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, atlikdami tyrimą, turi teisę:

1) įeiti ir atlikti patikrinimą ūkio subjekto naudojamose patalpose, teritorijoje ir transporto priemonėse;

<...>

3) peržiūrėti tyrimui reikalingus dokumentus (neatsižvelgiant į tai, kokioje laikmenoje jie saugomi), gauti jų kopijas ir išrašus, susipažinti su ūkio subjekto darbuotojų užrašais, susijusiais su darbo veikla, taip pat juos bei kompiuteriuose ir bet kokiose laikmenose esančią informaciją kopijuoti;

<...>

6) gauti iš ūkio subjektų, kitų fizinių ir juridinių asmenų bei viešojo administravimo subjektų [jų turimus] dokumentus, duomenis ir kitą informaciją, reikalingus tyrimui atlikti. Šią informaciją ir paaiškinimus šie subjektai ir asmenys turi teisę pateikti Konkurencijos tarybos įgaliotiems pareigūnams ir savo iniciatyva;

<...>

8) paimti dokumentus ir daiktus, kurie tiriant bylą turi įrodomosios reikšmės;

<...>

10) tyrimui atlikti pasitelkti specialistų ir ekspertų;

<...>“

60. Bylai reikšmingu laikotarpiu 25 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, buvo nurodyta, kad įeiti į subjekto patalpas ir jas patikrinti galima tik turint teismo leidimą.

61. Bylai reikšmingu laikotarpiu 25 straipsnio 3 dalyje buvo nustatyta, kad tyrimą atliekantys Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai tvarkai palaikyti gali pasitelkti policijos pareigūnus.

62. Bylai reikšmingu laikotarpiu 25 straipsnio 4 dalyje buvo nurodyta, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, prieš atlikdami šiame straipsnyje nurodytus veiksmus, turi pateikti Konkurencijos tarybos išduotą dokumentą, patvirtinantį jų įgaliojimus, tyrimo tikslus ir terminus.

63. Bylai reikšmingu laikotarpiu 25 straipsnio 5 dalyje buvo nurodyta, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, įgyvendindami Konkurencijos

įstatymo suteiktas teises, tyrimo veiksmus įformina raštu, naudodami šiam tikslui nustatytą dokumentų formą.

64. Bylai reikšmingu laikotarpiu 25 straipsnio 6 dalyje buvo nustatyta, kad Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų reikalavimai, atliekant straipsnio 1 dalyje nurodytus veiksmus, yra privalomi (žr. šio sprendimo 59 punktą). Už šių reikalavimų nevykdymą taikomos Konkurencijos įstatyme ir Administracinių nusižengimų kodekse nustatytos sankcijos.

c) Tyrimo pabaiga

65. 28 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad tyrimas laikomas baigtu kai Konkurencijos taryba nustato, kad įtariamas konkurencijos teisės pažeidimas buvo padarytas. Padariusi tokią išvadą, ji apie tai praneša atitinkamam subjektui, kuriam suteikiama galimybė susipažinti su tyrimo bylos medžiaga ir pateikti Konkurencijos tarybai paaiškinimus (29 straipsnio 1 ir 2 dalys). Po to Konkurencijos taryba gali nuspręsti taikyti vieną iš įstatyme nustatytų sankcijų, netaikyti sankcijų, nutraukti tyrimą arba atlikti papildomą tyrimą (30 straipsnio 1 dalis).

66. Pagal 28 straipsnio 3 dalies 1 punktą, Konkurencijos taryba priima nutarimą tyrimą nutraukti, jeigu tyrimo metu paaiškėja, kad konkurencijos teisės pažeidimo nėra.

2. Skundai dėl Konkurencijos tarybos sprendimų

67. 32 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisę Konkurencijos tarybai apskusti Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų ir kitų darbuotojų procedūros dėl šio įstatymo pažeidimo metu atliktus veiksmus ir priimtus sprendimus turi ūkio subjektai ar kiti asmenys, manantys, kad buvo pažeistos jų teisės. Skundas pateikiamas ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo sužinojimo apie skundžiamus veiksmus ar sprendimus dienos. Konkurencijos tarybos sprendimas dėl tokio skundo turi būti priimtas per dešimt dienų nuo skundo gavimo dienos. Pagal 32 straipsnio 2 dalį, dešimties dienų terminas skundai pateikti gali būti pratęstas dėl svarbių priežasčių.

68. Pagal 32 straipsnio 3 dalį, jeigu skundą padavę ūkio subjektai ar kiti asmenys nesutinka su Konkurencijos tarybos sprendimu arba jeigu Konkurencijos taryba nepriėmė nutarimo per dešimt dienų, jie turi teisę paduoti skundą Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Tačiau skundo padavimas procedūros dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo nesustabdo.

69. 33 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad ūkio subjektai, taip pat kiti asmenys, manantys, kad buvo pažeistos jų teisės, turi teisę Konkurencijos tarybos nutarimus, kuriais užkertama tolesnė pažeidimo tyrimo eiga, apskusti Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

E. Konkurencijos tarybos darbo reglamentas

70. Konkurencijos tarybos patvirtinto Darbo reglamento 42 punkte nustatyta, kad patikrinime turi teisę dalyvauti ūkio subjekto pakviestas advokatas ar advokato padėjėjas, tačiau jų nedalyvavimas netrukdo Konkurencijos tarybai pradėti ir atlikti patikrinimo.

71. Pagal 46 punktą, jeigu įgalioti patikrinimą atlikti pareigūnai įsitikina, kad dokumentus sudaro advokato profesinė paslaptis, šių dokumentų nekopijuoja ir neima. Jeigu tikrinamas ūkio subjektas vėliau informuoja Konkurencijos tarybą, kad patikrinimo metu buvo paimti dokumentai, sudarantys advokato profesinę paslaptį, įgalioti pareigūnai įsitikinę, kad dokumentus sudaro advokato profesinė paslaptis, juos grąžina ūkio subjektui arba ištrina ar kitaip sunaikina.

F. Konstitucinio Teismo praktika

72. Konstitucinis Teismas ne kartą yra pasisakęs dėl teisės kreiptis į teismą ir konstatavęs, be kita ko, kad įstatyme negalima nustatyti tokio reguliavimo, kuris neleistų asmeniui, manančiam, kad jo teisės ir laisvės buvo pažeistos, jas ginti teisme (žr., be daugelio kitų, Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 30 d., 2002 m. liepos 2 d., 2003 m. kovo 4 d., 2004 m. gruodžio 29 d., 2006 m. kovo 28 d., 2007 m. spalio 24 d. ir 2010 m. gegužės 13 d. nutarimus). 2010 m. gegužės 13 d. nutarime Konstitucinis Teismas taip apibendrina savo ankstesnę praktiką:

„Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintas konstitucinis teisminės gynybos principas. Šis principas yra universalus; teisę į teisminę pažeistų konstitucinių teisių ir laisvių gynybą turi kiekvienas asmuo <...> [A]smeniui jo pažeistų teisių gynyba teisme garantuojama nepriklausomai <...> nuo to, ar jie yra tiesiogiai įtvirtinti Konstitucijoje, ar ne; teisė kreiptis į teismą yra absoliuti; šios teisės negalima apriboti ar paneigti; asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą negali būti dirbtinai suvaržoma, taip pat negali būti nepagrįstai pasunkinama ją įgyvendinti; jeigu būtų neužtikrinta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą, būtų nepaisoma ir visuotinai pripažinto bendrojo teisės principo *ubi ius, ibi remedium* – jeigu yra kokia nors teisė (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė; tokia teisinė situacija, kai kuri nors asmens teisė ar laisvė negali būti ginama, taip pat ir teismine tvarka, nors pats tas asmuo mano, kad ši teisė ar laisvė yra pažeista, pagal Konstituciją yra neįmanoma, Konstitucija jos netoleruoja <...>“

G. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika

1. Dėl teisės kreiptis į teismą

73. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ne kartą yra konstatavęs, kad kai viešojo administravimo subjektų sprendimai, veiksmai ar neveikimas akivaizdžiai jokių teisinių pasekmių nesukelia, jie negali būti ginčo objektu administraciniuose teismuose. Jeigu skundo pateikimo metu akivaizdu, kad skundžiamas aktas, veiksmas ar neveikimas jokių teisinių pasekmių nesukelia, teismas privalo atsisakyti jį nagrinėti, nes nagrinėdamas

tokį skundą teismas pareiškėjo teisių apginti negalėtų, o pats procesas būtų iš esmės beprasmis (žr., be daugelio kitų, 2008 m. rugsėjo 25 d. nutartį byloje Nr. AS525-540/2008, 2010 m. spalio 22 d. nutartį byloje Nr. AS143-560/2010 ir 2011 m. kovo 17 d. nutartį byloje Nr. A-442-1238/2011).

74. 2015 m. rugsėjo 9 d. nutartyje byloje Nr. eAS-884-858/2015 ir 2015 m. rugsėjo 30 d. nutartyje byloje Nr. eAS-1138-858/2015 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad bet koks ginčijamas aktas turi būti vertinamas žvelgiant į jo priėmimo kontekstą; visų pirma reikia įvertinti, ar savarankiškas procesas dėl skundžiamo akto gali būti inicijuojamas, ar būtų realiai apginti pareiškėjo interesai. Viena vertus, tai priklauso nuo konkrečių faktinių aplinkybių ir to, kaip skundas yra susijęs su įvairiomis teisės aktuose nustatytomis procedūromis; kita vertus, reikia atsižvelgti į tai, ar priešingu atveju pareiškėjui nebūtų visiškai apribojama teisė į teisminę gynybą skundžiant jo interesų pažeidimą.

75. 2012 m. rugsėjo 27 d. nutartyje byloje Nr. A-662-2003/2012 ir 2015 m. rugsėjo 30 d. nutartyje byloje Nr. eAS-1138-858/2015 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad prieš priimdamas galutinį sprendimą, viešojo administravimo procedūros metu viešojo administravimo subjektas gali surašyti ne vieną dokumentą. Tokie dokumentai paprastai atlieka tik pagalbinį, tarpinį ar aptarnaujantį vaidmenį viešojo administravimo procedūroje ir jais dažniausiai nėra įforminami galutiniai sprendimai tuo klausimu, dėl kurio buvo pradėta procedūra. Jais gali būti sprendžiami įvairūs procedūriniai klausimai, tiesiogiai nesusiję su asmens teisių ar pareigų atsiradimu, pasikeitimu ar išnykimu. Dėl šios priežasties šie dokumentai dažnai (tačiau ne visada) jokių materialinių teisinių pasekmių nesukelia.

2. Dėl skundų, pateiktų pagal Konkurencijos įstatymo 32 straipsnį

76. 2014 m. liepos 24 d. nutartis byloje Nr. A-146-1000/2014 buvo susijusi su pareiškėjų Konkurencijos tarybai pateiktu prašymu pradėti tyrimą kitos bendrovės atžvilgiu. Konkurencijos tarybos pareigūnas juos informavo, kad jų prašymas nepagrįstas. Pareiškėjai apskundė šio pareigūno veiksmus Konkurencijos tarybai, tačiau pastaroji nustatė, kad jie praleido 10 dienų terminą tokiam skundui pateikti ir kad nėra pagrindo jį pratęsti. Administraciniai teismai atmetė pareiškėjų skundą dėl Konkurencijos tarybos sprendimo. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas visų pirma nurodė, kad Konkurencijos įstatyme nustatyta speciali skundų nagrinėjimo procedūra, pagal kurią skundai dėl Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmų ir sprendimų pirmiausia turi būti pateikiami pačiai Konkurencijos tarybai ir tik po to teismams. Tačiau pareiškėjai šios tvarkos nesilaikė.

77. 2014 m. rugpjūčio 14 d. sprendimas byloje Nr. A-858-1626/2014 buvo susijęs su Konkurencijos tarybos atsisakymu pateikti pareiškėjui tam tikrus dokumentus, kuriais ji grindė galutinius sprendimus, priimtus pareiškėjo atžvilgiu dėl kelių tyrimų. Pirmosios instancijos teismas nustatė,

kad Konkurencijos tarybos atsisakymas pateikti šiuos dokumentus nebuvo pakankamai motyvuotas, ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pritarė šiai išvadai. Jis taip pat konstatavo, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjas neprivalo pirmiausia pateikti skundo Konkurencijos tarybai pagal Konkurencijos įstatymo 32 straipsnį, nes jame nustatyta procedūra taikytina tik tebevykstantiems tyrimams, o tyrimai pareiškėjo atžvilgiu jau buvo užbaigti.

78. 2015 m. gegužės 20 d. nutartis byloje Nr. eAS-249-822/2015 buvo susijusi su pareiškėjo teismams pateiktu prašymu panaikinti Konkurencijos tarybos priimtą nutarimą tebevykstančio tyrimo metu dėl tyrimo veiksmų, įskaitant patikrinimą, atlikimo. Skundas buvo pateiktas pagal Konkurencijos įstatymo 33 straipsnį (žr. šio sprendimo 69 punktą). Administraciniai teismai atsisakė šį skundą nagrinėti, motyvuodami tuo, kad skundžiamas nutarimas nesukėlė pareiškėjui teisinių pasekmių. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad atsisakymas nagrinėti skundą negali būti vertinamas kaip pareiškėjo teisės į teisminę gynybą apribojimas, nes ginti savo teises jis galėjo ir kitais būdais. Visų pirma, pagal Konkurencijos įstatymo 32 straipsnį, jis turėjo teisę apskusti Konkurencijos tarybos pareigūnų ar darbuotojų patikrinimo metu priimtus sprendimus ar atliktus veiksmus, jei tokie sprendimai ar veiksmai nebuvo tiesiogiai susiję su galutinio sprendimo toje procedūroje priėmimu, bet sukėlė savarankiškas materialias teises pasekmes pareiškėjui.

79. 2015 m. rugsėjo 9 d. nutartis byloje Nr. eAS-884-858/2015 buvo susijusi su skundu dėl Konkurencijos tarybos pareigūnų priimto nutarimo pripažinti dalį tyrimo medžiagos konfidencialia, ribojant pareiškėjo galimybę su ja susipažinti. Pareiškėjas pirmiausia pateikė skundą Konkurencijos tarybai, o vėliau – Vilniaus apygardos administraciniam teismui, teigdamas, kad ginčijamas nutarimas apribojo jo teisę į gynybą. Administraciniai teismai nutraukė bylą, nustatė, kad Konkurencijos taryba jau baigė tyrimą ir skyrė pareiškėjui baudą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad pareiškėjo skundas susijęs su viso tyrimo teisėtumu, o šis klausimas bus nagrinėjamas byloje dėl galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo, kurioje procesas dar nėra pasibaigęs. Teismas nurodė, kad dviejų paralelių procesų inicijavimas dėl iš esmės tų pačių faktų prieštarautų proceso ekonomiškumo principui.

80. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2018 m. rugpjūčio 14 d. nutartyje byloje Nr. eAS-564-629/2018, 2018 m. rugpjūčio 14 d. nutartyje byloje Nr. eAS-565-575/2018, 2018 m. rugpjūčio 28 d. nutartyje byloje Nr. eAS-566-556/2018 ir 2018 m. spalio 9 d. nutartyje byloje Nr. eAS-671-1062/2018 išnagrinėjo bylas, susijusias su pareiškėjų Konkurencijos tarybai pateiktais prašymais grąžinti jiems tam tikrus patikrinimo metu paimtus dokumentus arba pašalinti dokumentus iš tyrimo medžiagos. Konkurencijos taryba šiuos pareiškėjų prašymus atmetė. Visose keturiuose bylose Vilniaus apygardos administracinis teismas atsisakė nagrinėti pareiškėjų skundus,

motyvuodamas tuo, kad skundžiami Konkurencijos tarybos nutarimai buvo tarpinio pobūdžio procedūriniai dokumentai, kurie vertintini kaip negalintys sukelti pareiškėjams materialinio pobūdžio pasekmių. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas panaikino žemesnės instancijos teismų sprendimus ir perdavė bylas nagrinėti iš naujo. Visose keturiose bylose teismas konstatavo:

„[E]ksplicitiškai aiškinant [32 straipsnio 1 ir 2 dalis], darytina išvada, kad Konkurencijos tarybos priimti nutarimai dėl Konkurencijos tarybos darbuotojų veiksmų ir priimtų sprendimų gali būti skundžiami teismui, o kitoks šių normų aiškinimas prieštarautų Konkurencijos įstatymui. Toks teisinis reguliavimas užtikrina teisingumo, proceso šalių lygybės ir kitų pamatinių teisės principų įgyvendinimą.

Teisėjų kolegija pažymi, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, aiškindamas šią teisės normą, yra nurodęs: „<...> Konkurencijos įstatyme numatyta speciali tvarka, pagal kurią Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų ir kitų darbuotojų veiksmai ir priimti sprendimai pirmiausia skundžiami Konkurencijos tarybai, o tik po to – teismui <...>“ (žr. <...> 2014 m. liepos 24 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A146-1000/2014). Taigi, Konkurencijos įstatymas, kaip *lex specialis* (specialusis įstatymas), numato specialiąją procedūrą Konkurencijos tarybos darbuotojų veiksmų apskundimui ir numato išankstinę ginčų nagrinėjimo tvarką.

Tokiu būdu, pirmosios instancijos teismas, priimdamas [skundžiamą] nutartį, ne tik neatsižvelgė į tai, kad [Konkurencijos tarybos nutarimas] gali būti skundžiamas teismui bendra administracinių aktų skundimo tvarka, tačiau taip pat neatsižvelgė į tai, kad Konkurencijos įstatymas numato specialiąją procedūrą Konkurencijos tarybos darbuotojų veiksmų ir priimtų sprendimų apskundimui, o taip pat eksplicitiškai nustato, kad su tuo susiję pačios Konkurencijos tarybos priimti nutarimai gali būti skundžiami teismui.“

81. Be to, minėtoje 2018 m. spalio 9 d. nutartyje byloje Nr. eAS-671-1062/2018 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pažymėjo, kad pareiškėjų teigimu, Konkurencijos tarybai paėmus tam tikrus su nagrinėjamu tyrimu nesusijusius dokumentus, buvo apribota jų teisė naudotis šiais dokumentais ir tai jiems sukėlė neigiamas teises pasekmes. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pažymėjo, kad pagal Konkurencijos įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 6 punktą, Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai turi teisę gauti bet kokius dokumentus ir informaciją, reikalingus tyrimui atlikti (žr. šio sprendimo 59 punktą). Todėl pareiškėjai skundė konkrečius tyrimą atliekančių pareigūnų veiksmus, kurie gali sukelti teises pasekmes pareiškėjams.

82. 2020 m. liepos 21 d. nutartis byloje Nr. eA-1003-822/2020 buvo susijusi su pareiškėjų prašymu iš tyrimo bylos pašalinti tam tikrus dokumentus. Konkurencijos taryba šį prašymą atmetė. Vilniaus apygardos administracinis teismas išnagrinėjo Konkurencijos tarybos motyvus, kuriais ji grindė savo nutarimą, ir pripažino juos tinkamais ir pakankamais, todėl pareiškėjų skundą prieš Konkurencijos tarybą atmetė. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pakartojo, kad pagal jo nusistovėjusią praktiką, teismai gali nagrinėti tik tuos sprendimus, kurie sukelia teises pasekmes, ir kad Konkurencijos įstatymo 32 straipsnis negali būti aiškinamas kaip suteikiantis teisę skusti sprendimus, kurie tokių pasekmių nesukelia (žr. šio

sprendimo 73 ir 74 punktus). Jis nurodė, kad nagrinėjamu atveju kyla klausimas dėl administracinės bylos prasmingumo, nes netgi tenkinus pareiškėjų skundus, realiai jų teisių ir pareigų apimtis nepasikeistų; be to, pareiškėjai galėtų pateikti skundą dėl visų tariamų jų teisių pažeidimų, kai Konkurencijos taryba užbaigtų tyrimą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pažymėjo, kad pareiškėjai nepateikė svarių priežasčių, dėl kurių tam tikros informacijos nepašalinimas iš tyrimo bylos sukeltų jiems rimtas pasekmes ar neatitaisomą žalą: jie prašė teismų įsikišti į vykstantį tyrimą, tačiau nenurodė, kokias teises pasekmes jie patirtų, jei teismai atsisakytų tenkinti jų prašymą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas taip pat nurodė, kad svarbu užtikrinti teisingą pusiausvyrą tarp veiksmingo konkurencijos teisės įgyvendinimo ir tikrinamų subjektų pagrindinių teisių. Po to teismas išnagrinėjo Konkurencijos tarybos atliktus tyrimo veiksmus ir nustatė, kad Konkurencijos taryba veikė pagal įstatymus. Todėl jis konstatavo, kad nėra pagrindo tenkinti pareiškėjų pateiktą apeliacinį skundą.

3. Dėl Konkurencijos tarybos tariamai padarytos žalos atlyginimo

83. 2011 m. liepos 14 d. nutartyje byloje Nr. A-502-3034-11 išnagrinėtas reikalavimas atlyginti žalą, kuri tariamai buvo padaryta Konkurencijos tarybos nutarimu paskyrus baudą pareiškėjui. Konkurencijos tarybos nutarimą galiausiai panaikino teismai. Pareiškėjas teigė, kad iki nutarimo panaikinimo jis buvo sumokėjęs daugiau nei 9 000 000 eurų (EUR) baudą, todėl negalėjo panaudoti šių pinigų savo versle; jis taip pat teigė, kad buvo pakenkta jo reputacijai. Administraciniai teismai skundą atmetė. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad Konkurencijos tarybai suteikta tam tikra diskrecija vertinant sudėtingus fakto ir teisės klausimus, įskaitant tyrimo priemonių pasirinkimą ir įrodymų vertinimą kiekvienu konkrečiu atveju. Nors Konkurencijos taryba negali išvengti teisėtumo kontrolės, tam, kad būtų konstatuoti neteisėti veiksmai Civilinio kodekso 6.271 straipsnio 4 dalies prasme (žr. šio sprendimo 50 punktą), turi būti įrodyta, kad jai suteiktos diskrecijos ribų peržengimas buvo akivaizdus ir rimtas. Nagrinėjamu atveju Konkurencijos taryba atliko tyrimą pagal atitinkamus teisės aktus ir jokių rimtų procedūrinių pažeidimų nepadarė. Todėl tai, kad jos nutarimas galiausiai buvo panaikintas, nesudaro pagrindo teigti, kad ji akivaizdžiai ir rimtai peržengė savo diskrecijos ribas.

84. 2011 m. lapkričio 24 d. nutartyje byloje Nr. A-756-1454-11 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas išnagrinėjo kelių pieno perdirbimo įmonių skundą, kuriame jos teigė, kad patyrė žalą dėl neteisėto Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriuo joms buvo paskirtos baudos. Pareiškėjai teigė, kad ginčijamas nutarimas buvo susijęs su keliomis pieno perdirbimo įmonėmis; kai kurios iš jų (tarp jų nebuvo pareiškėjų) apskundė ginčijamą nutarimą, ir teismai jį panaikino, konstatavę, be kita ko, kad Konkurencijos taryba tinkamai nepaaikškino, kaip tam tikri susitarimai, sudaryti tarp skirtingų pieno perdirbimo įmonių, apribojo konkurenciją. Pareiškėjai teigė, kad

Konkurencijos tarybos nutarimo neteisėtumas buvo nustatytas toje byloje ir kad dėl šios aplinkybės jiems turi būti atlyginta žala, kurią jie patyrė, nes turėjo sumokėti jiems paskirtas baudas. Administraciniai teismai skundą atmetė. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad pareiškėjai ginčijamo nutarimo neskundė ir nedalyvavo kitų pieno perdirbimo įmonių pradėtame procese, todėl šis nutarimas pareiškėjų atžvilgiu tebegalioja.

II. EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖ IR PRAKTIKA

85. Bylai svarbūs teisės aktai ir ES teismų praktika apibendrinti bylose *DELTA PEKÁRNY a.s. prieš Čekijos Respubliką* (Nr. 97/11, §§ 52-55, 2014 m. spalio 2 d.) ir *Vinci Construction ir GTM Génie Civil et Services prieš Prancūziją* (Nr. 63629/10 ir 60567/10, §§ 25–27, 2015 m. balandžio 2 d.).

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 8 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS

86. Pareiškėja bendrovė skundėsi, kad Konkurencijos tarybos pareigūnams atlikus patikrinimą jos patalpose buvo pažeista jos teisė į būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą pagal Konvencijos 8 straipsnį. Šiame straipsnyje nurodyta:

„1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymo nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, visuomenės apsaugos ar šalies ekonominės gerovės interesais, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat būtina žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.“

A. Priimtinas

1. Šalių teiginiai

a) Vyriausybė

87. Vyriausybė teigė, kad šis skundas turėtų būti atmestas, nes nebuvo išnaudotos veiksmingos vidaus teisinės gynybos priemonės.

88. Pirmiausia ji teigė, kad pareiškėja bendrovė tinkamai nepasinaudojo Konkurencijos įstatymo 32 straipsnyje nustatyta apskundimo procedūra (žr. šio sprendimo 67 ir 68 punktus). Pagal vidaus teisę, ji turėjo galimybę prašyti iš tyrimo bylos pašalinti informaciją, kuri yra nesusijusi su tyrimo dalyku arba kurioje yra komercinių paslapčių ar darbuotojų asmens duomenų (žr. šio sprendimo 58 ir 71 punktus). Po patikrinimo Konkurencijos tarybos pareigūnai pateikė pareiškėjai bendrovei paimtų elektroninių duomenų

kopiją. Todėl ji žinojo, kokia informacija buvo paimta, ir galėjo pateikti konkrečius prašymus dėl tam tikrų duomenų pašalinimo. Tačiau prašymas, kurį pareiškėja bendrovė pateikė Konkurencijos tarybai, buvo labai abstraktus (žr. šio sprendimo 24 punktą). Vyriausybė teigė, kad pateikdama šį prašymą pareiškėja bendrovė iš esmės siekė Konkurencijos tarybai nurodyti, kokius tyrimo metodus ji turėtų taikyti (pavyzdžiui, kad ji turėtų ieškoti atitinkamos informacijos naudodama raktinius žodžius), o tai iš esmės nesuderinama su pažeidimo tyrimo procedūros pobūdžiu ir tikslu. Ji taip pat teigė, kad atsakomybės už su tyrimu nesusijusių dokumentų pašalinimą iš bylos priskyrimas Konkurencijos tarybai, kaip siūlė pareiškėja bendrovė (žr. šio sprendimo 26 punktą), pakenktų tyrimo sėkmei.

89. Šiuo atžvilgiu Vyriausybė pažymėjo, kad 2020 m. nutartyje Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad subjektas, prašantis pašalinti tam tikrą informaciją iš tyrimo bylos, turi įrodyti, kad atsisakymas pašalinti šią informaciją sukels jam sunkias pasekmes arba padarys nepataisomą žalą (žr. šio sprendimo 82 punktą).

90. Be to, Vyriausybė teigė, kad pareiškėja bendrovė galės pareikšti savo skundus dėl pareigūnų veiksmų teisėtumo apskųsdama galutinį Konkurencijos tarybos nutarimą, kurį ji priims užbaigusi tyrimą. Vyriausybė pateikė bylų pavyzdžių, susijusių su Konkurencijos tarybos priimtais nutarimais, kuriuose buvo nustatyti konkurencijos teisės pažeidimai, tose bylose Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas išnagrinėjo pareiškėjų skundus dėl kiekvieno atitinkamo tyrimo, pavyzdžiui, dėl to, kad pareiškėjams buvo suteikta tik ribota galimybė susipažinti su tyrimo byla arba kad Konkurencijos taryba paėmė dokumentus, kurių pagal įstatymą ji neturėjo teisės paimti. Vyriausybė pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju tyrimas pareiškėjos bendrovės atžvilgiu buvo nutrauktas (žr. šio sprendimo 48 punktą). Tačiau ji tvirtino, kad pareiškėja bendrovė vis dėlto turėjo teisę apskusti pastarąjį nutarimą.

91. Galiausiai Vyriausybė teigė, kad, kaip 2018 m. spalio 3 d. nutartyje nurodė Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, pareiškėja bendrovė turėjo teisę reikalauti iš valstybės atlyginti žalą dėl bet kokių neteisėtų Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmų (žr. šio sprendimo 50 punktą). Jei ji būtų pateikusi tokį ieškinį, teismai būtų vertinę pareigūnų veiksmų teisėtumą. Vyriausybė nurodė dvi tokias bylas, kurias buvo išnagrinėję administraciniai teismai (žr. šio sprendimo 83 ir 84 punktus).

b) Pareiškėja bendrovė

92. Pirma, pareiškėja bendrovė teigė, kad Konkurencijos tarybai teko pareiga nustatyti, kurie dokumentai yra susiję su tyrimu, ir kad ši pareiga neturėtų būti perkelta pareiškėjai bendrovei, ypač atsižvelgiant į didelį paimtų dokumentų kiekį ir trumpą Konkurencijos tarybos nustatytą terminą (žr. šio sprendimo 9 ir 25 punktus). Be to, pareiškėja bendrovė teigė, kad ji negalėjo nurodyti, kokia konkreti informacija nepatenka į tyrimo sritį, nes nebuvo

informuota apie tyrimo laikotarpį, raktinius žodžius ar kitus kriterijus, pagal kuriuos būtų galima nustatyti informacijos svarbą.

93. Be to, pareiškėja bendrovė nurodė, kad ji sutiko su Konkurencijos tarybos nutarimu nutraukti tyrimą jos atžvilgiu (žr. šio sprendimo 48 punktą). Todėl nebūtų buvę logiška tikėtis, kad ji apskųs atitinkamą nutarimą, kaip siūlo Vyriausybė (žr. šio sprendimo 90 punktą).

94. Galiausiai pareiškėja bendrovė teigė, kad reikalavimas atlyginti žalą nėra veiksminga teisių gynimo priemonė, nes ji nesiekė piniginės kompensacijos. Ji siekė apginti savo teises, kurios buvo pažeistos dėl didelio kiekio jos duomenų paėmimo be atrankos kriterijų, ir šio klausimo piniginė kompensacija neišspręstų.

2. Teismo vertinimas

95. Bendrieji principai, susiję su Konvencijos 35 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu reikalavimu panaudoti veiksmingas vidaus teisinės gynybos priemonės, buvo apibendrinti byloje *Vučković ir kiti prieš Serbiją* ((preliminarus prieštaravimas) [DK], Nr. 17153/11 ir dar 29, §§ 69–77, 2014 m. kovo 25 d., ir ten nurodytos bylos).

96. Nagrinėjamu atveju Teismas pažymi, kad pareiškėja bendrovė pateikė skundą Konkurencijos tarybai dėl jos pareigūnų veiksmų, kaip nustatyta Konkurencijos įstatymo 32 straipsnio 1 dalyje (žr. šio sprendimo 67 punktą). Konkurencijos taryba atmetė jos skundą ir nusprendė, kad pareigūnai veikė pagal įstatymus ir kad jų veiksmai buvo proporcingi siekiamiems tikslams (žr. šio sprendimo 16–23 punktus). Tuomet pareiškėja bendrovė apskundė Konkurencijos tarybos nutarimą administraciniais teismams, remdamasi Konkurencijos įstatymo 32 straipsnio 3 dalimi, tačiau teismai atsisakė jį nagrinėti, motyvuodami tuo, kad ginčijamas nutarimas nesukėlė jokių teisinių pasekmių pareiškėjai bendrovei, todėl jos skundas nenagrinėtinas teisme (žr. šio sprendimo 36 ir 43–45 punktus). Teismas pažymi, kad nei Konkurencijos taryba, nei administraciniai teismai savo sprendimų negrindė argumentu, kad pareiškėjos bendrovės skundas nebuvo pakankamai konkretus ar kad ji netinkamai pasinaudojo Konkurencijos įstatymo 32 straipsnyje nustatyta tvarka (plg. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį, aprašytą 82 punkte). Todėl jis atmeta Vyriausybės argumentus šiuo atžvilgiu.

97. Dėl galimybės pareiškėjai bendrovei apskusti Konkurencijos tarybos nutarimą Teismas pažymi, kad Vyriausybė iš esmės pasiūlė pareiškėjai bendrovei ginčyti jai palankų sprendimą (žr. pareiškėjos bendrovės argumentus šio sprendimo 93 punkte). Kaip bebūtų, Teismas konstatuoja, kad, pirma, šia teisių gynimo priemone pareiškėja bendrovė galėjo pasinaudoti tik praėjus beveik dvejimėms metams po patikrinimo atlikimo, o toks terminas negali būti laikomas pakankamai skubiu (žr. *mutatis mutandis*, *Société Canal Plus ir kiti prieš Prancūziją*, Nr. 29408/08, § 40, 2010 m. gruodžio 21 d., ir *Compagnie des gaz de pétrole Primagaz prieš Prancūziją*,

Nr. 29613/08, § 28, 2010 m. gruodžio 21 d.). Antra, Vyriausybė nepateikė teismų praktikos, atskleidžiančios, kad nacionaliniai teismai būtų vertinę tyrimo priemonių teisėtumą ir proporcingumą netgi tais atvejais, kai Konkurencijos tarybos tyrimas buvo nutrauktas. Taigi Teismas mano, kad nebuvo įrodyta, jog ši teisių gynimo priemonė buvo veiksminga bei teoriškai ir praktiškai prieinama pareiškėjai bendrovei.

98. Galiausiai, dėl galimybės ginti savo teises pateikiant ieškinį civiline tvarka, Teismas pažymi, kad Vyriausybė pateikė tik du 2011 m. bylų pavyzdžius, iš kurių nė vienas nebuvo susijęs su Konkurencijos tarybos pareigūnų atliktais patikrinimais (žr. šio sprendimo 83 ir 84 punktus). Dar daugiau, vienoje iš tų nutarčių Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nustatė griežtą kriterijų valstybės civilinei atsakomybei atsirasti, t. y. turėjo būti įrodyta, kad Konkurencijos taryba „akivaizdžiai ir rimtai peržengė jai suteiktos diskrecijos ribas“ (žr. šio sprendimo 83 punktą). Todėl Teismas mano, kad Vyriausybė neįrodė, kad civilinės bylos iškėlimas ir žalos atlyginimo iš valstybės siekimas būtų turėjęs pagrįstą sėkmės perspektyvą atsižvelgiant į pareiškėjos bendrovės bylos aplinkybes.

99. Dėl šios priežasties Vyriausybės prieštaravimas, pagrįstas vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimu, turi būti atmestas.

100. Be to, Teismas pažymi, kad šis skundas nėra akivaizdžiai nepagrįstas ar nepriimtinas kokiu nors kitu pagrindu, nurodytu Konvencijos 35 straipsnyje. Todėl jis turi būti pripažintas priimtinu.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

a) Pareiškėja bendrovė

101. Pareiškėja bendrovė teigė, kad dėl Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmų atliekant patikrinimą buvo apribota jos teisė į būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą. Ji neginčijo, kad šis apribojimas turėjo teisinį pagrindą ir kad juo buvo siekiama teisėto tikslo. Tačiau ji teigė, kad pareigūnų veiksmai nebuvo proporcingi siekiamam tikslui. Konkrečiai, jie paėmė ir nukopijavo labai daug informacijos be jokių atrankos kriterijų ir neįvertinę jos svarbos tyrimui, įskaitant pareiškėjos bendrovės darbuotojų asmens duomenis. Be to, pareigūnai suklaidino pareiškėją bendrovę dėl patikrinimo tikslo, apribojo jos darbuotojų teisę susisiekti su advokatu ir tinkamai nesupažindino pareiškėjos bendrovės ir jos darbuotojų su jų teisėmis.

102. Be to, pareiškėja bendrovė teigė, kad teismai atsisakė nagrinėti jos skundus, o tai reiškia, kad pareigūnų veiksmų teisminė kontrolė nebuvo atlikta. Ji teigė, kad operatyviai neįvertinus įrodymų surinkimo teisėtumo, Konkurencijos taryba galėjo susipažinti su neteisėtai gauta informacija, ir tai galėjo pakenkti pareiškėjos bendrovės interesams. Dėl šios situacijos taip pat atsirado rizika, kad Konkurencijos taryba priims sprendimą, pagrįstą

neteisėtai gautais įrodymais, ir dėl to prireiks brangiai kainuojančių teisminių procesų, kurių priešingu atveju būtų buvę galima išvengti.

b) Vyriausybė

103. Vyriausybė neginčijo fakto, kad pareiškėjos bendrovės registruotos buveinės patikrinimas ir jos dokumentų paėmimas bei kopijavimas apribojo jos teisę į būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą pagal Konvencijos 8 straipsnį. Vis dėlto ji teigė, kad šis apribojimas buvo nustatytas Konkurencijos įstatyme, juo buvo siekiama teisėto tikslo, susijusio su šalies ekonomine gerove ir nusikalstamumo prevencija, jis buvo būtinas demokratinėje visuomenėje ir proporcingas siekiamiems tikslams.

104. Visų pirma Vyriausybė teigė, kad buvo užtikrintos tinkamos procesinės garantijos, siekiant apsaugoti pareiškėją bendrovę nuo bet kokio piktnaudžiavimo ir savivalės. Pagal vidaus teisę, ūkio subjekto registruotos buveinės patikrinimą atlikti galima tik gavus teismo leidimą (žr. šio sprendimo 60 punktą). Vyriausybė teigė, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas įvertino įtarimo pareiškėjos bendrovės atžvilgiu pagrįstumą, tariamo pažeidimo pobūdį ir tyrimo apimtį. Tai, kad jis tik iš dalies patenkino Konkurencijos tarybos prašymą leisti įeiti į penkių tikrinamų bendrovių registruotas buveines ir jas patikrinti (žr. šio sprendimo 5 punktą), Vyriausybės nuomone, rodo, kad teismai tokių sprendimų nepriima automatiškai, bet kiekvieną atvejį tinkamai įvertina.

105. Be to, remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, svarbu nustatyti pusiausvyrą tarp veiksmingo konkurencijos teisės įgyvendinimo ir tikrinamų subjektų pagrindinių teisių (žr. šio sprendimo 82 punktą). Nagrinėjamu atveju buvo laikomasi keleto įstatymuose nustatytų procesinių garantijų: pareiškėjos bendrovės atstovams buvo pateiktos atitinkamų sprendimų kopijos ir jie buvo informuoti apie įtarimus pareiškėjai bendrovei bei jų pareigas patikrinimo metu (žr. šio sprendimo 8 punktą); atliekant patikrinimą dalyvavo pareiškėjai bendrovei atstovaujantys advokatai (žr. šio sprendimo 7 punktą); pareiškėjos bendrovės atstovai galėjo pareikšti prieštaravimus dėl įvairių patikrinimo aspektų (žr. šio sprendimo 10 punktą); pareiškėja bendrovė vėliau pasinaudojo įstatyme nustatyta skundų pateikimo procedūra (žr. šio sprendimo 11–15 ir 67 punktus).

106. Vyriausybė taip pat nurodė, kad Konkurencijos taryba patikrino tik 5 iš daugiau nei 800 pareiškėjos bendrovės darbuotojų darbo vietų ir kompiuterių, t. y. tik tų, kurių darbas buvo susijęs su tyrimu. Visi pareigūnų atlikti veiksmai ir visų dokumentų paėmimas bei kopijavimas buvo įforminti protokolais, pareiškėjai bendrovei buvo pateiktos protokolų kopijos (žr. šio sprendimo 9 punktą). Vyriausybė teigė, kad pareigūnai paėmė informaciją, kuri, jų nuomone, buvo susijusi su tyrimu. Visų pirma reikėjo nukopijuoti visą penkių darbuotojų elektroninio pašto dėžučių turinį, kad būtų galima atkurti visus duomenis, kurie anksčiau galėjo būti iš jų ištrinti. Vyriausybė taip pat nurodė, kad vidaus teisėje nustatyti tam tikri apribojimai, susiję su

informacijos, kurios Konkurencijos taryba negali paimti, rūšimis; taigi jos įgaliojimai nėra absoliutūs (žr. šio sprendimo 57, 58 ir 71 punktus).

107. Vyriausybė taip pat teigė, kad patikrinimo metu paimta informacija buvo saugoma Konkurencijos taryboje ir nebuvo atskleista jokioms trečiosioms šalims. Nutraukus tyrimą (žr. šio sprendimo 48 punktą), ši informacija buvo sunaikinta. Todėl Vyriausybė teigė, kad pareiškėja bendrovė nepatyrė jokių realių neigiamų pasekmių.

108. Galiausiai, dėl galimybės atlikti pareigūnų veiksmų teisminę *ex post facto* peržiūrą, Vyriausybė teigė, kad administracinių teismų sprendimai šioje byloje atitinka Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką. Ji tvirtino, kad bylos, kurias pareiškėja bendrovė nurodė nacionaliniuose teismuose (žr. šio sprendimo 42 ir 46 punktus), nebuvo identiškos nagrinėjamai bylai. Tose bylose pareiškėjai pateikė konkrečius prašymus, aiškiai nurodydami Konkurencijos tarybos paimtą informaciją, kurią reikėjo pašalinti iš bylos arba grąžinti pareiškėjams – priešingai nei pareiškėja bendrovė, kurios pateiktas prašymas buvo abstraktus. Vyriausybė taip pat teigė, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje aiškiai nustatyta, jog teismai negali nagrinėti skundų dėl valdžios institucijų sprendimų, nesukeliančių jokių teisinių pasekmių (žr. šio sprendimo 73–75 punktus). Šis principas taikomas ne tik bylose, susijusiose su konkurencijos teise, bet ir bylose, susijusiose su administracinėmis procedūromis mokesčių ar viešųjų pirkimų srityse, ir atitinka ESTT praktiką. Dėl bylų, iškeltų pagal Konkurencijos įstatymo 32 straipsnį, Vyriausybė nurodė, kad nuo šios teisės nuostatos priėmimo (2012 m. gegužės mėn.) iki 2020 m. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas išnagrinėjo 10 tokių bylų (įskaitant šią) ir penkiose iš jų pareiškėjų skundai buvo patenkinti (žr. šio sprendimo 43–45 ir 76–82 punktus). Vyriausybės nuomone, tai dar vienas įrodymas, kad teismų sprendimai pareiškėjos bendrovės byloje nenukrypo nuo nusistovėjusios teismų praktikos.

2. Teismo vertinimas

a) Ar teisės buvo apribotos?

109. Pagal nusistovėjusią Teismo praktiką, komercinės bendrovės patalpose atliekamomis kratomis ir poėmiais yra ribojamos Konvencijos 8 straipsniu saugomos teisės, konkrečiai – teisė į būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą (žr. *Naumenko ir SIA Rix Shipping prieš Latviją*, Nr. 50805/14, §§ 45–46, 2022 m. birželio 23 d., ir ten nurodytas bylas).

110. Šioje byloje Lietuvos vyriausybė pripažino, kad pareiškėjos bendrovės registruotos buveinės patikrinimas ir jos dokumentų paėmimas bei kopijavimas apribojo jos teisę į būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą (žr. šio sprendimo 103 punktą), ir Teismas nemato pagrindo daryti priešingą išvadą.

b) Teisėtumas ir teisėtas tikslas

111. Pareiškėja bendrovė neginčijo, kad šis apribojimas turėjo teisinį pagrindą ir kad juo buvo siekiama teisėto tikslo (žr. šio sprendimo 101 punktą). Teismas pažymi, kad pareiškėjos bendrovės dokumentų patikrinimas, kopijavimas ir paėmimas buvo nustatytas Konkurencijos įstatyme (žr. šio sprendimo 56 ir 59 punktus). Be to, jis įsitikinęs, kad apribojimu buvo siekiama teisėto tikslo, susijusio su „šalies ekonomine gerove“ ir „nusikalstamumo prevencija“ (žr. *Vinci Construction ir GTM Génie Civil et Services prieš Prancūziją*, Nr. 63629/10 ir 60567/10, § 72, 2015 m. balandžio 2 d., ir ten nurodytas bylas).

c) Būtinumas demokratinėje visuomenėje

(i) Bendrieji principai

112. Bylai svarbūs bendrieji principai, susiję su kratomis ir poėmiais komercinių bendrovių patalpose, apibendrinti bylose *DELTA PEKÁRNY a.s. prieš Čekijos Respubliką* (Nr. 97/11, §§ 82–83, 2014 m. spalio 2 d.) ir *Vinci Construction ir GTM Génie Civil et Services* (minėta pirmiau, §§ 65–67).

113. Visų pirma Teismas pakartoja, kad kratų ir poėmių kontekste, vidaus teisės aktai ir praktika turi užtikrinti tinkamas ir veiksmingas procesines garantijas nuo bet kokio piktnaudžiavimo ir savivalės (žr. *Wieser ir Bicos Beteiligungen GmbH prieš Austriją*, Nr. 74336/01, § 57, ECHR 2007-IV; *Naumenko ir SLA Rix Shipping*, minėta pirmiau, § 50, ir ten nurodytą teismo praktiką). Šios garantijos turi apimti priemonių, kuriomis kėsiamasi į Konvencijos 8 straipsnį „veiksmingą peržiūrą“ (žr. *Modestou prieš Graikiją*, Nr. 51693/13, § 43, 2017 m. kovo 16 d., ir ten nurodytą teismo praktiką).

(ii) Minėtų principų taikymas šioje byloje

114. Atsižvelgdamas į šios bylos aplinkybes, Teismas pirmiausia pažymi, kad pareiškėja bendrovė nesiskundė dėl jos atžvilgiu atliekamo tyrimo ar jos registruotos buveinės patikrinimo *per se*. Tačiau jos skundas buvo susijęs su tuo, kaip buvo atliktas minėtas patikrinimas ir dėl teisminės peržiūros nebuvimo (žr. šio sprendimo 101 ir 102 punktus).

115. Pareiškėja bendrovė pirmiausia pateikė skundus dėl patikrinimo pačiai Konkurencijos tarybai, o šiai juos atmetus, pareiškėja pateikė skundą nacionaliniams teismams. Tačiau teismai atsisakė nagrinėti jos skundą, konstatavę, kad Konkurencijos tarybos nutarimas „yra tarpinio pobūdžio procedūrinis dokumentas, kuris vertintinas kaip negalintis sukelti materialinio pobūdžio pasekmių pareiškėjai bendrovei“ (žr. šio sprendimo 36 ir 45 punktus).

116. Teismas mano, kad šioje byloje jis neturi nagrinėti, ar Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmai atliekant patikrinimą buvo teisėti ir proporcingi, nes mano, kad svarbiausia yra įvertinti, ar nacionalinių teismų atsisakymas nagrinėti pareiškėjos bendrovės pateiktus skundus buvo pagrįstas.

117. Teismas mano, kad Konvencijos 8 straipsnis negali būti aiškinamas kaip reikalaujantis *ex post facto* teisminės peržiūros visais atvejais, susijusiais su komercinės bendrovės patalpose atlikta krata ar poėmiu. Tačiau pagal Teismo praktiką, vertinant kratų ir poėmių atitiktį 8 straipsniui, be kitų elementų, galima atsižvelgti į galimybę atlikti tokią peržiūrą (žr. *DELTA PEKÁRNY a.s.*, §§ 87 ir 92, minėta pirmiau; *Cacuci ir S.C. Virra & Cont Pad S.R.L. prieš Rumuniją*, Nr. 27153/07, § 102, 2017 m. sausio 17 d.; kratos klausimu taip pat žr. *Gutsanovi prieš Bulgariją*, Nr. 34529/10, §§ 223–225, ECHR 2013 (ištraukos)).

118. Šioje byloje Teismas pažymi, kad vidaus teisė nustato keletą saugiklių, susijusių su leidimų vykdyti patikrinimą bendrovės registruotoje buveinėje išdavimu ir patikrinimo vykdymu. Konkrečiai, norint patikrinti pareiškėjos bendrovės patalpas, reikėjo gauti išankstinį teismo leidimą (žr. šio sprendimo 5 punktą ir *Cacuci ir S.C. Virra & Cont Pad S.R.L.*, minėta pirmiau, § 92). Be to, vidaus teisė Konkurencijos tarybos pareigūnams nesuteikė neribotos diskrecijos atliekant patikrinimus, nustatant ribas, kokią informaciją pareigūnai gali paimti ar kopijuoti (žr. šio sprendimo 57–61 ir 71 punktus; taip pat žr. *Bernh Larsen Holding AS ir kiti prieš Norvegiją*, Nr. 24117/08, § 164, 2013 m. kovo 14 d.). Vyriausybė taip pat nurodė įvairias kitas procesines garantijas, kuriomis buvo galima pasinaudoti (žr. šio sprendimo 104–106 punktus, plg. *Naumenko ir SLA Rix Shipping*, minėta pirmiau, § 60). Iš tiesų pareiškėja bendrovė nesiskundė dėl vidaus teisinės sistemos tinkamumo. Tačiau ji įrodinėjo, kad Konkurencijos tarybos pareigūnai peržengė savo kompetencijos ribas ir nesilaikė įstatyme nustatytų garantijų (žr. šio sprendimo 101 punktą).

119. Teismo nuomone, pareiškėjos bendrovės nusiskundimai dėl patikrinimo negali būti vertinami kaip aiškiai nepagrįsti ar neturintys pagrindo. Priešingai, ji skundėsi, kad Konkurencijos taryba konfiskavo ar nukopijavo didelį kiekį fizinių ir elektroninių dokumentų, įskaitant penkių pareiškėjos bendrovės darbuotojų visą elektroninio pašto dėžučių turinį (žr. šio sprendimo 9 ir 14 punktus), o Teismas anksčiau yra pripažinęs, kad didelis paimtos informacijos kiekis yra veiksnys, suponuojantis griežtos peržiūros poreikį (žr. *Bernh Larsen Holding AS ir kiti*, § 159, *Naumenko ir SLA Rix Shipping*, § 51, abi minėtos pirmiau). Be to, pareiškėja bendrovė pateikė įvairių nusiskundimų dėl jos darbuotojų teisių apribojimų patikrinimo metu, įskaitant tai, kad jie nebuvo raštu informuoti apie savo teises ir pareigas, buvo apribotos jų galimybės susisiekti su advokatais ar paskambinti telefonu, ir Konkurencijos tarybos pareigūnai nepaisė jų teisės konfidencialiai konsultuotis su advokatais (žr. šio sprendimo 12 ir 13 punktus). Konkurencijos taryba neneigė pareiškėjos bendrovės nurodytų faktų, tačiau tvirtino, kad šie apribojimai buvo teisėti ir pagrįsti (žr. šio sprendimo 21 ir 22 punktus).

120. Todėl Teismas neturi pagrindo abejoti, kad registruotos buveinės patikrinimas turėjo įtakos pareiškėjai bendrovei ir kad ji turėjo pagrįstą

interesą, kad pareigūnų veiksmų teisėtumas būtų patikrintas pagal Konvencijos 8 straipsnį (žr. *mutatis mutandis, Lindstrand Partners Advokatbyrå AB prieš Švediją*, Nr. 18700/09, § 124, 2016 m. gruodžio 20 d.). Šiuo atžvilgiu Teismas pažymi, kad šios bylos aplinkybėmis vėlesnės teisminės veiksmų peržiūros galimybė galėjo užtikrinti, kad būtų laikomasi vidaus teisėje nustatytų apsaugos priemonių (žr. šio sprendimo 118 punktą), taip užtikrinant jų veiksmingumą praktikoje.

121. Teismas taip pat pažymi, kad Konkurencijos įstatymo 32 straipsnio 3 dalyje aiškiai nustatyta, kad jeigu Konkurencijos tarybai pateikiamas skundas dėl jos pareigūnų veiksmų teisėtumo ir pareiškėjas yra nepatenkintas Konkurencijos tarybos priimtu nutarimu, šis nutarimas gali būti apskųstas administraciniam teismui (žr. šio sprendimo 68 punktą). Jis primena, kad vidaus teisės aktų aiškinimas yra nacionalinių institucijų, visų pirma teismų, prerogatyva (žr. *Ramos Nunes de Carvalho e Sá prieš Portugaliją* [DK], Nr. 55391/11 ir dar 2, § 186, 2018 m. lapkričio 6 d., ir ten nurodytas bylas). Šiuo atžvilgiu Teismas atkreipia dėmesį į šalių jam pateiktus reikšmingus nacionalinių teismų praktikos pavyzdžius. Atrodo, kad 2012–2020 m. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas išnagrinėjo šešias bylas, kuriose buvo skundžiamasi dėl Konkurencijos tarybos patikrinimo metu paimitos informacijos apimties. Iš šių šešių bylų vienintelėje pareiškėjos bendrovės byloje Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad ginčijamas Konkurencijos tarybos nutarimas nesukėlė jokių teisinių pasekmių ir todėl yra nenagrinėtinas teisme (žr. šio sprendimo 43–45 ir 80–82 punktus).

122. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjos bendrovės atvejis skiriasi nuo kitų tuo, kad ji tiksliai nenurodė dokumentų, kurie nebuvo susiję su tyrimu arba kuriuose buvo jos komercinės paslaptys ar asmeniniai duomenys (žr. šio sprendimo 108 punktą). Tačiau Teismas pakartoja, kad nacionaliniai teismai atsisakė nagrinėti pareiškėjos bendrovės skundą ne todėl, kad laikė jį nepakankamai konkrečiu, o todėl, kad manė, jog tokie skundai apskritai nenagrinėtini teismuose (žr. šio sprendimo 96 punktą).

123. Be to, kiek tai susiję su patikrinimo metu paimto labai didelio kiekio informacijos apimtimi (žr. šio sprendimo 9 ir 14 punktus), Teismas mano, kad nėra proporcinga tik pareiškėjai bendrovei priskirti pareigą ištirti kiekvieną dokumentą ir pagrįsti jo pašalinimą iš tyrimo bylos. Nors ne Teismui spręsti, kaip turėtų būti paskirstyta našta tarp Konkurencijos tarybos ir tikrinamo subjekto, siekiant pašalinti informaciją iš tyrimo, tačiau šiuo atveju nėra jokių požymių, kad Konkurencijos taryba būtų svarsčiusi galimybę pasidalyti šia našta su pareiškėja bendrove (žr. šio sprendimo 25 punktą), o teismai šio klausimo apskritai nevertino.

124. Be to, Teismas pažymi, kad Lietuvos vyriausybė netvirtino, jog galimybė teismine tvarka peržiūrėti Konkurencijos tarybos veiksmus gali turėti neigiamą poveikį tariamų konkurencijos teisės pažeidimų tyrimams. Tokių argumentų negalima įžvelgti ir pareiškėjos bendrovės byloje

priimtuose teismų sprendimuose ar nacionalinių teismų praktikoje, kuria Teisme rėmėsi šalys.

125. Galiausiai Teismas konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju patikrinimo teisminės peržiūros poreikis buvo juo svarbesnis dėl to, kad tyrimas pareiškėjos bendrovės atžvilgiu galiausiai buvo nutrauktas (žr. šio sprendimo 48 punktą); dėl to teisminis procesas, kuriame pareiškėja bendrovė galėjo kelti tariamus jos teisių pažeidimo klausimus, dėl galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo nebuvo pradėtas. Todėl nacionaliniu lygmeniu nepriklausoma ir nešališka institucija taip ir neįvertino, ar visi per patikrinimą paimti dokumentai buvo svarbūs tyrimui ir ar pareiškėjos bendrovės ir jos darbuotojų teisių apribojimai buvo teisėti ir proporcingi (žr., *mutatis mutandis*, *Modestou*, minėta pirmiau, § 52).

126. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teismas konstatuoja, kad nesant *ex post facto* teisminės kontrolės dėl to, kaip Konkurencijos tarybos pareigūnai atliko patikrinimą bendrovės pareiškėjos patalpose, reiškia, jog nebuvo tinkamų ir veiksmingų saugiklių nuo piktnaudžiavimo ir savivalės. Todėl jos teisės į būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą apribojimas negali būti laikomas proporcingu siekiamam tikslui ar būtinu demokratinėje visuomenėje, kaip reikalaujama pagal Konvencijos 8 straipsnį.

127. Todėl minėta nuostata buvo pažeista.

II. KITI TARIAMI KONVENCIJOS PAŽEIDIMAI

128. Pareiškėja bendrovė taip pat skundėsi, kad dėl neatliktos teisminės peržiūros buvo pažeistos jos teisės pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį ir 13 straipsnį.

129. Teismas pažymi, kad jau konstatavo, jog tai, kad nebuvo atlikta *ex post facto* teisminė peržiūra dėl pareiškėjos bendrovės patalpų patikrinimo, yra Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas. Likusiuose skunduose pareiškėja bendrovė teigė, kad dėl to, jog nebuvo atlikta *ex post facto* teisminė peržiūra, taip pat buvo pažeista jos teisė kreiptis į teismą ir teisė į veiksmingą teisinę gynybą. Tačiau Teismas mano, kad atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, pastaruosius skundus apima skundas pagal Konvencijos 8 straipsnį. Todėl jis mano, kad nebūtina atskirai nagrinėti pareiškėjos bendrovės skundų pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį ir 13 straipsnį.

III. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

130. Konvencijos 41 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

131. Pareiškėja bendrovė nepateikė jokių reikalavimų dėl turtinės ar neturtinės žalos atlyginimo. Todėl Teismas nieko nepriteisia.

B. Bylinėjimosi ir kitos išlaidos

1. Šalių teiginiai

132. Pareiškėja bendrovė pareikalavo priteisti 51 421 eurų (EUR) už nacionaliniuose teismuose ir Teisme patirtas bylinėjimosi ir kitas išlaidas. Ji pateikė sąskaitas faktūras už šias sumas:

- 9 888 EUR už teisinės paslaugas, suteiktas nagrinėjant bylą Vilniaus apygardos administraciniame teisme;
- 2 210 EUR už teisinės paslaugas, suteiktas nagrinėjant bylą Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme;
- 3 756 EUR už prašymo atnaujinti procesą administracinėje byloje parengimą;
- 14 479 EUR už teisinės paslaugas, suteiktas nagrinėjant bylą Teisme;
- 4 587 EUR nenurodytoms teisinėms išlaidoms padengti.

133. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjos bendrovės reikalaujama suma bylinėjimosi ir kitoms išlaidoms atlyginti yra pernelyg didelė ir kad ji tinkamai nepagrindė šių išlaidų būtinybės. Ji teigė, kad bendra pareiškėjos bendrovės prašoma suma neatitiko sąskaitose faktūrose nurodytų sumų, be to, iš kai kurių sąskaitų faktūrų nebuvo matyti, ar teisinės paslaugos buvo susijusios su šia byla. Galiausiai Vyriausybė teigė, kad išlaidos, susijusios su bandymu atnaujinti administracinę bylą, nebuvo būtinos, nes bylos atnaujinimas nėra teisinės gynybos priemonė, kurią Teismas reikalauja pareiškėjus panaudoti.

2. Teismo vertinimas

134. Atsižvelgiant į Teismo praktiką, bylinėjimosi ir kitų išlaidų atlyginimas pareiškėjui priteisiamas tik tuo atveju, jei nustatoma, kad jos buvo išties patirtos, būtinos ir pagrįsto dydžio (žr. *H. F. ir kiti prieš Prancūziją* [DK], Nr. 24384/19 ir 44234/20, § 291, 2022 m. rugsėjo 14 d.).

135. Teismas pažymi, kad bendra pareiškėjos bendrovės reikalaujama suma viršija sumą, kuri buvo tinkamai pagrįsta. Atsižvelgdamas į pirmiau nurodytus kriterijus, Teismas nagrinės tik tuos reikalavimus, kurie yra pagrįsti atitinkamais dokumentais.

136. Teismas pažymi, kad reikalavimas dėl 4 587 EUR sumos buvo pateiktas be jokio suteiktų teisinių paslaugų aprašymo. Todėl jis negali pripažinti, kad šios išlaidos buvo susijusios su šia byla ir kad jos buvo būtinos. Todėl Teismas atmeta pareiškėjos bendrovės reikalavimą šiuo atžvilgiu.

137. Dėl nacionaliniuose teismuose patirtų bylinėjimosi ir kitų išlaidų, kurias atlyginti pareikalavo pareiškėja bendrovė, Teismas pirmiausia primena apie savo išsamią praktiką, kuria remiantis prašymas dėl proceso atnaujinimo paprastai nėra teisinės gynybos priemonė, kuria pagal Konvenciją pareiškėjai privalo pasinaudoti (žr. *Nicholas prieš Kiprą*, Nr. 63246/10, § 37, 2018 m. sausio 9 d., ir ten nurodytas bylas). Todėl jis atmeta pareiškėjos bendrovės reikalavimą dėl išlaidų, patirtų kreipiantis dėl administracinės bylos atnaujinimo.

138. Tačiau Teismas yra įtikintas, kad pareiškėjos bendrovės bylinėjimosi ir kitos išlaidos, patirtos nagrinėjant bylą Vilniaus apygardos administraciniame teisme ir Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, buvo būtinos ir negali būti laikomos pernelyg didelėmis. Todėl jis priteisia pareiškėjai bendrovei 12 098 EUR ir bet kokius šiai sumai taikytinus mokesčius už nacionaliniuose teismuose patirtas bylinėjimosi ir kitas išlaidas.

139. Dėl bylinėjimosi ir kitų išlaidų, patirtų nagrinėjant bylą Teisme, jis mano, kad, atsižvelgiant į šioje byloje iškeltus teisinius klausimus, pareiškėjos bendrovės prašoma suma vertintina kaip pagrįsto dydžio. Todėl jis visiškai patenkina šį reikalavimą ir priteisia pareiškėjai bendrovei 14 479 EUR ir bet kokius šiai sumai taikytinus mokesčius.

140. Iš viso Teismas priteisia pareiškėjai bendrovei 26 577 EUR bylinėjimosi ir kitoms išlaidoms atlyginti.

C. Palūkanos

141. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos Centrinio Banko skolinimo normą, pridodant tris procentinius punktus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* skundą pagal Konvencijos 8 straipsnį priimtinu.
2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis.
3. *Nusprendžia*, kad nėra reikalo atskirai nagrinėti skundų pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį ir 13 straipsnį.
4. *Nusprendžia*:
 - a) kad atsakovė valstybė per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią sprendimas taps galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, turi pareiškėjai bendrovei sumokėti 26 577 EUR (dvidešimt šešis tūkstančius penkis šimtus septyniasdešimt septynis eurus) ir bet kokius pareiškėjai bendrovei taikytinus mokesčius bylinėjimosi ir kitoms išlaidoms atlyginti;

- b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pabaigos iki sprendimo įvykdymo dienos per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos Centrinio Banko skolinimo normą, pridedant tris procentinius punktus.
5. *Atmeta* likusius pareiškėjos bendrovės reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2023 m. balandžio 4 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Dorothee von Arnim
Kanclerio pavaduotoja

Arnfinn Bårdsen
Pirmininkas